

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
PSİKİYATRİ ANABİLİM DALI**

**ALKOL BAĞIMLILARI VE EŞLERİNDE
EVLİLİK UYUMU, BAĞLANMA BİÇİMİ VE MİZAÇ
KARAKTER ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**UZMANLIK TEZİ
DR. BAŞAK ŞAHİN**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ZEHRA ARIKAN**

ANKARA 2011

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
PSİKİYATRİ ANABİLİM DALI**

**ALKOL BAĞIMLILARI VE EŞLERİNDE
EVLİLİK UYUMU, BAĞLANMA BİÇİMİ VE MİZAÇ
KARAKTER ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**UZMANLIK TEZİ
DR. BAŞAK ŞAHİN**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ZEHRA ARIKAN**

ANKARA 2011

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLolar LİSTESİ.....	III
KISALTMALAR.....	V
1.GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Alkol Bağımlılığı.....	3
2. 1. 1. Alkol Bağımlılığı İçin DSM-IV Tanı Ölçütleri.....	5
2. 1. 2. Bağımlılık Sendromu İçin ICD- 10 Tanı Ölçütleri	6
2.1.3 Etiyoloji ve Epidemiyoloji.....	7
2.2. Bağlanma Kuramı.....	9
2.2.1.Bağlanma ve Yetişkinlik	11
2.3.Mizaç ve Karakter	14
2.4.Evlilik Uyumu	16
3.GEREÇ VE YÖNTEM	22
3.1 Örneklem Grubunun Seçimi.....	22
3.2 Kontrol Grubunun Seçimi	22
3.3 Veri Toplama Araçları:	23
3.3.1 Sosyodemografik Veri Formu	23

3.3.2 Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ).....	23
3.3.3 Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği.....	24
3.3.4 Mizaç ve Karakter Envanteri(MKE)	24
3.4 İstatistiksel Değerlendirme.....	26
4. BULGULAR	27
6. TARTIŞMA	54
KAYNAKÇA	64
ÖZET	78
ABSTRACT	79
EKLER.....	80

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Grupların Sosyodemografik Özellikleri.....	28
Tablo 2. Örnekleme Oluşturan Grupların Hastalıklara İlişkin Sosyodemografik Özellikleri.....	30
Tablo 3. Örnekleme Oluşturan Grupların Alkol ve Sigara Kullanımına İlişkin Özellikleri.....	31
Tablo 4. Alkol Bağımlısı Gruba Ait Bağımlılık Özellikleri.....	33
Tablo 5. Örnekleme Oluşturan Grupların Evlilik Yaşamlarına İlişkin Özellikleri	35
Tablo 6. Örnekleme Oluşturan Grupların Bağlanma Biçimleri.....	38
Tablo 7. Örnekleme Oluşturan Grupların Çift Uyum Ölçeği Toplam ve Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	39
Tablo 8. Örnekleme Oluşturan Grupların Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	41
Tablo 9. Örnekleme Oluşturan Grupların Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	42
Tablo 10. Alkol Bağımlısı Gruba Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon.....	45
Tablo 11. Alkol Bağımlısı Gruba Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon	46
Tablo 12. Alkol Bağımlısı Hastaların Eşlerine Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon	47

Tablo 13. Alkol Bağımlısı Hastaların Eşlerine Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon.....	48
Tablo 14. Kontrol Grubuna Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon.....	49
Tablo 15. Kontrol Grubuna Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon-	50
Tablo 16. Kontrol Grubu Eşlerine Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon.....	52
Tablo 17. Kontrol Grubu Eşlerine Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon	53

KISALTMALAR

MKE : Mizaç Ve Karakter Envanteri (Temperament and Character Inventory-TCI)

TPQ : Üç Boyutlu Kişilik Ölçeği

ÇUÖ : Çiftler Uyum Ölçeği

A.A : Adsız Alkolikler

1.GİRİŞ

Alkol bağımlılığı, bireyin ruh ve beden sağlığını, aile, toplum ve iş uyumunu bozacak derecede sık ve fazla alkol alma; alkol alma isteğini durduramama ile belirli bir bozukluktur[1]. Bağımlılık sendromu tanımı ilk kez alkol bağımlılığı için yapılmıştır. Alkol kullanımı için istek olması, bağımlılık sendromunun temel tanımlayıcı özelliğidir. Bu istek, sık sık alkol alma isteğinden, önu alınamaz bir alkol alma isteğine kadar değişen ölçülerde olabilir[2]. Alkol bağımlılığı veya kötüye kullanımında günlük işlevleri yapabilmek için fazla miktarlarda alkol alma ihtiyacı olmaktadır. Alkol bağımlılığı olan kişi alkol kullanımı nedeniyle sosyal ve mesleki alanda bozulma yaşar. Bu alanlardaki yasal zorluklar; aşırı miktarda alkol alma durumunda şiddet uygulama, işe devamsızlık, iş kaybı, aile üyeleri veya arkadaşlar ile tartışmalar, alkollü olarak sergilenen davranışlar veya sebep olunan kazalar nedeniyle tutuklanmalar şeklinde olabilir[3]. Alkol bağımlılığı sadece rahatsızlığa sahip bireyi değil sosyal çevresini de etkilemektedir. Etkilenen bu çevrenin başında da aile ve evlilik kurumu gelmektedir.

Evlilik; aile kurmayı ve türün devamını sürdürmeyi amaçlayan iki insanın kalıcı bir beraberlik için bir araya geldikleri, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumlulukları üstlendikleri, birbirine bağlı ve etkileşim içerisinde olan sistemlerden oluşan evrensel bir kurumdur[4]. Karşılıklı etkileşebilen, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu evlilik olarak tanımlanmaktadır[5]. Evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda bu uyumun hangi alanlarda bozulduğuna dair çeşitli sonuçlar elde edilmiştir[5, 6]. Evli çiftler için evlik uyumlarında önemli sorunlar yarattığı görülen bir diğer durum da eşlerden birinin ya da her ikisinin alkol bağımlılığının bulunmasıdır. Bu tür evliliklerde boşanma ve ayrı yaşama alkol bağımlılığı sorunu bulunmayan evliliklere göre daha sık görülmektedir[7].

Bağlanma kuramı John Bowlby ve Mary Ainsworth'un çalışmaları sonucu geliştirilmiştir[8]. Bowlby'nin kuramı çerçevesinden bakıldığında pek çok psikiyatrik sorun, bağlanma sistemindeki bozukluklardan kaynaklanmaktadır. Bebeklik döneminde kurulan ilişkilerin yapısı çocuğun ve ileriki dönemde de erişkin bireyin kişilik gelişiminde önemli bir role sahiptir[9]. Bağımlıların sıklıkla kişilerarası ilişkilerde sıkıntı yaşaması bunlarda da bir bağlanma bozukluğu olduğunu düşündürmektedir[10]. Literatürde bu konu ile ilgili çalışma sayısı azdır. Bağlanma biçiminin evlilik uyumunda da büyük rolü vardır; güvenli bağlanmaya sahip bireyler, eşlerine kolaylıkla yaklaşabilirler ve onlara bağlı olmaktan da mutludurlar. Uzun süreli ilişkiler kurarlar, hem kendilerine hem de diğer insanlara duydukları saygı ve güven yüksektir[7].

Mizaç, karakter ve kişilik birbirinden ayrı kavramlar olarak değerlendirilir. Akiskal'a göre mizaç; эмоasyon ve dürtünün biyolojik temellerinin sonucu, karakter ise çocuğun büyürken kullandığı savunma mekanizmalarının, endojen mizaç eğilimlerine, çevresel etki ve değişimlere uyumunun bir sonucudur[11]. Çalışmalar, mizaç ve kişilik özelliklerinin, psikiyatrik bozuklukların bir öncüsü olup, kalıtsal olarak aktarıldıklarını desteklemektedir[12]. Literatürde alkol bağımlılarının mizaç ve karakter özelliklerini inceleyen çalışmalarda mevcuttur[13-15].

Sosyal bir yapı olan evlilik kurumunun sağlıklı sürdürülmesi, evlilikteki uyumun ve doyumun artırılması için gerekli bazı faktörlerin incelenmesinin; toplum ruh sağlığının korunması açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz. Bu araştırmada alkol bağımlıları ve eşlerindeki bağlanma biçimi, mizaç - karakter özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin kontrol grubu ile karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Alkol Bağımlılığı

Alkol bağımlılığı; bireyin beden ve ruh sağlığını, ailevi, mesleki ve toplumsal uyumunu bozacak derecede sık ve fazla alkol alma ve durdurulamayan alkol alma isteği olarak tanımlanabilir[1]. Bağımlılık hem ruhsal hem de fiziksel bir süreçtir. Fiziksel ve ruhsal bağımlılık önceleri birbirinden ayrı olarak ele alınırken artık günümüzde bu iki terim birlikte ele alınmaktadır. Hastalık modeline göre incelendiğinde alkol bağımlılığı, kronik bir beyin hastalığı olarak değerlendirilmektedir. Bağımlılık, kişinin olumsuz sonuçları olduğunu bilmesine rağmen, maddeyi ne pahasına olursa olsun kullanmasından dolayı kompulsif bir davranış olarak da tanımlanmıştır. Bağımlılık; diabet, artrit ve astım gibi kronik seyirli hastalıklara benzer şekilde kronik bir tablo olarak değerlendirilmiştir, yani tedavi edilse bile, tam bir iyileşme göstermediği ve hastanın yaşamındaki seçimlere göre atakların olabileceği ileri sürülmüştür[16].

Bu durum şöyle de açıklanmıştır; insan bir kez bağımlı oldu mu artık bir daha tam olarak bu bağımlılıktan kurtulamaz. Bağımlılık düzelebilir ancak iyileşmez. Kişi alkol kullanmadığı sürece iyidir. Bir sorunu yoktur. Ancak alkol kullandığı andan itibaren bağımlılık sorunu derhal canlanır ve her şey yeniden baslar. Alkol bağımlıları düzeldikten sonra her zaman arada sırada bir içmenin hayali ile yaşarlar. Ancak bu hayalin gerçekleşmesi mümkün değildir. Çünkü, bir kez alkol aldıktan sonra kısa bir süre içinde gene bütün gün içmeye başlarlar[17].

Alkol kötüye kullanım olgularının hepsinde bağımlılık gelişmez. Çoğu insan bir ömür sorunlu olmayan içme ile sorunlu olabilecek içme dönemleri arasında gidip gelebilir. Alkol bağımlısı olmadan alkol kötüye kullanım sorunu olabileceği gibi, hiçbir tıbbi ya da sosyal sorun ortaya çıkmadan da alkol bağımlısı olunabilir[18]. Öte yandan Herkesin bağımlı olma potansiyeli vardır. Madde

kullanımı kişinin biyolojik yapısında zamanla değişikliklere yol açar ve ara sıra da olsa kişinin bundan kaçması mümkün değildir. Madde kullanımının iradeyle bir ilişkisi yoktur. Zaten kişiler ‘Ben kontrol edebilirim’ düşüncesiyle başlar, daha sonra bağımlı hale gelirler. En başta ‘Benim iradem güçlüdür’ gibi bir yanlış inançla yola çıkmışlardır[17]. Bazen de zorluktan kaçan kişilerce alkol ve uyuşturucu maddelerin kaygıyı azaltan niteliği, bir “desteklenme aracı” olarak kullanılır ve bağımlılık arkasından gelir[19].

Son zamanlarda insanların yaşamlarında alkolün yeri gittikçe artmaktadır. Bu artış da alkole bağlı kişisel ve toplumsal sorunları beraberinde getirmektedir. Ergenlerde alkol ve madde kullanımı sosyal beceri gelişimini ve kişiler arası ilişkilerin düzenlenmesini etkilemektedir[20]. Alkol bağımlısı veya kötüye kullanımı olan kişi, alkol kullanımı nedeniyle beden ve ruh sağlığını bozarak sosyal ve mesleki alanda zorluklar yaşar. Aşırı miktarda alkol alınması durumunda ortaya çıkan; şiddet davranışının olması, iş devamlılığında bozulma, iş kaybı, aile fertleri veya arkadaşları ile tartışmalar, alkollü iken sergilenen kontrolsüz davranışlar veya sebep olunan kazalar nedeniyle tutuklanmalar bu yasal zorluklara örnek olarak verilebilir [21, 22].

Alkol bağımlılığını 1969 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO), “Bir kişi tarafından alkolün kendi kültüründeki sınırları aşacak ya da kendi sağlığını ve toplumsal ilişkilerini bozacak kadar kullanılması” olarak tanımlamıştır[23]. “Alkol Bağımlılığı Sendromu” kavramı ise 1976’da Edwards ve Gross tarafından geliştirilmiştir. “Alkol Bağımlılığı Sendromu” kavramının ICD ve DSM sınıflandırma sistemlerinde alkol bağımlılığı ile ilgili tanımların geliştirilmesinde önemli etkisi olduğu düşünülmektedir[24]. Bağımlılık ile ilişkili bozuklukların ayrı bir sınıflandırma grubu olarak kabul edilmesi DSMIII (1980) ile olmuştur. DSM-III’te “kötüye kullanım” ve “farmakolojik bağımlılık” ayrı tanı grupları olarak kullanılmıştır. DSM-III-R’de davranışa dayalı bağımlılık özellikleri daha ayrıntılı olarak tanımlanmış, bağımlılık tanısı koymak için fizyolojik bağımlılık koşulu aranmasından vazgeçilmiştir. DSM-IV’te ise tabloya fizyolojik bağımlılığın eşlik edip etmediğinin belirtilmesi zorunlu kılınmış ve

DSM-III'te bağımlılığın tamamen düzelmesi için geçmesi gereken süre 6 ayken DSM-IV'te bu süre 1 yıla uzatılmıştır[23, 24].

2. 1. 1. Alkol Bağımlılığı İçin DSM-IV Tanı Ölçütleri

12 aylık bir dönem içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan, aşağıdakilerden üçü (ya da daha fazlası) ile kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz bir alkol kullanımı örüntüsü:

1. Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere tolerans gelişmiş olması:

- a. Entoksikasyon ya da istenen etkiyi sağlamak için belirgin olarak artmış miktarlarda alkol kullanma gereksinimleri
- b. Sürekli olarak aynı miktarda alkol kullanılması ile belirgin olarak azalmış etki sağlanması

2. Aşağıdakilerden biri ile tanımlandığı üzere yoksunluk gelişmiş olması:

- a. Alkole özgü yoksunluk sendromu
- b. Yoksunluk semptomlarından kurtulmak ya da kaçınmak için aynı madde (ya da yakın benzeri) alınır

3. Alkol çoğu kez tasarlandığından daha yüksek miktarlarda ya da daha uzun bir dönem süresince alınır

4. Alkol kullanımını bırakmak ya da denetim altına almak için sürekli bir istek ya da boşa çıkan çabalar vardır

5. Alkolü sağlamak, alkol kullanmak ya da alkolün etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcama

6. Alkol kullanımı yüzünden önemli toplumsal, mesleki etkinlikler ya da boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır ya da azaltılır

7. Alkolün neden olmuş ya da alevlendirmiş olabileceği, sürekli olarak var olan ya da yineleyici biçimde ortaya çıkan fizik ya da psikolojik bir sorunun olduğu bilinmesine karşın madde kullanımı sürdürülür (alkol kullanımı ile kötüleştiğini bildiği ülseri olmasına karşın içmeyi sürdürme)

Varsa Belirtiniz:

Fizyolojik Bağımlılık Gösteren: Tolerans ya da yoksunluğun kanıtı vardır (yani ya birinci ya da ikinci madde vardır)

Fizyolojik Bağımlılık Göstermeyen: Tolerans ya da yoksunluğun kanıtı yoktur (yani ne birinci ne de ikinci madde vardır)[25].

2. 1. 2. Bağımlılık Sendromu İçin ICD- 10 Tanı Ölçütleri

Aşağıdaki kriterlerden en az üçünün son bir yıl içinde bulunması:

- Alkol içmek için güçlü bir istek olması
- Alkol arama davranışını denetlemede güçlük (alınan alkol miktarını ayarlayamama, kullanım süresini ayarlayamama ve başarısızlıkla sonlanan bırakma girişimleri)
- Alkol kullanımı azaltıldığında ya da bırakıldığında tipik yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması
- Alkol ile gerekli iyilik halini elde etmek için (rahatlık, sarhoşluk, keyif) gittikçe artan miktarlarda alkole gereksinim duyma (tolerans gelişimi)
- Alkolü elde etmek, kullanmak ve etkilerini gizlemek için harcanan çabanın, diğer ilgi ve uğraşlara yer vermeyecek şekilde giderek artması

- Aşırı alkol kullanımı nedeniyle ruhsal, sosyal, fiziksel zararlar ortaya çıkmış olmasına rağmen alkol kullanımını sürdürme[26].

2.1.3 Etiyoloji ve Epidemiyoloji

Taş Devri'nden bugüne kadar üç kültür dışında bütün kültürler alkol kullanmışlardır. Berton Roueche'a (1960) göre, bu üç istisna, çevreleri kısıtlı olan kutup insanları, zihince gelişmemiş eski Avustralya yerlileri ve kısmen donuk mizaçlı Tierra del Fuego ilkelleridir[27]. Tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar uzun olan bu maddenin içinde rol oynadığı alkol bağımlılığını tanımlayabilmek için çok sayıda etiyolojik model ortaya atılmış fakat hiçbir model bu kavramı yeterince açıklayamamıştır. Çoğu araştırmacılar, kalıtımı veya biyolojik etkenleri ön plana çıkarmış; nitekim alkol bağımlılarında kalıtsallığın etkisi %40- 60 olarak tahmin eden[27] veya aile içersinde alkol ya da herhangi bir psikoaktif madde kullanan biri varsa kişinin genetik yatkınlığından dolayı bağımlı olma potansiyeli çok yüksektir[17] diyenler olmuştur. Diğer bir kısım araştırmacılar ise biyopsikososyal etkenlerin belirleyici olduğu üzerinde durmuşlardır. Sonuç olarak alkol bağımlılığı olgusunu tartışan modellerin hiç biri, tek başına alkol bağımlılığını tam olarak tanımlayamamıştır[28].

Alkolizm, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonlarından itibaren tüm dünyada hızla yayılmış ve topluma vermiş olduğu zarar iyice hissedilir hale gelmiştir. Örneğin, Fransa, İspanya, Almanya gibi alkol tüketiminin yüksek olduğu ülkelerde sağlık işlerine ayrılan bütçenin yaklaşık olarak yarısı alkolün neden olduğu bedensel ve ruhsal sorunların ve hastalıkların tedavisine harcanmaktadır[29].

Alkol kullanım bozukluğunun prevalansını bildiren birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazılarında bulunan veriler şöyledir; Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) yapılan Epidemiyolojik Kaynak Alanı (ECA) çalışmasına göre alkol bağımlılığının yaşam boyu yaygınlığı %13.76'dır ve erkek/kadın oranı 4/1'dir. ECA çalışmasında alkol kullanım bozukluğu (alkol bağımlılığı veya alkol

kötüye kullanımı) olan bireylerin %45'inde eş zamanlı olarak en az bir psikiyatrik bozukluk görüldüğü belirtilmiştir. Bu çalışmada erkek alkol bağımlılarında %15 oranında antisosyal kişilik bozukluğu, %15 oranında anksiyete bozuklukları (fobik ve panik bozukluk ilk sırada) ve %5 oranında majör depresif bozukluğun gözlendiği belirtilmektedir. Kadın alkol bağımlılarında %38 oranında anksiyete bozuklukları, %19 oranında majör depresif bozukluk ve %10 oranında antisosyal kişilik bozukluğu eş zamanlı olarak görülür [30].

Yine Grant ve arkadaşlarının 1994 yılında yaptığı NLAES çalışmasının sonuçlarına göre; DSM-IV kriterleri göz önüne alındığında; son bir yıl içinde alkol bağımlılığı ve kötüye kullanım prevalansı % 7.4, ömür boyu alkol kötüye kullanım ve bağımlılık prevalansı ise %18.2 bulunmuştur. Aynı çalışmada sadece alkol bağımlılığı değerlendirildiğinde; son bir yıllık prevalansın %4.4, ömür boyu prevalansın ise %13.3 olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında; ömür boyu alkol bağımlılığı prevalansı erkeklerde %18.6, kadınlarda %8.4, etnik kökene göre değerlendirme yapıldığında; ömür boyu alkol bağımlılığı prevalansı siyah ırkta %8.6, siyah ırk dışı etnik kökenden olanlarda %13.9 bulunmuştur. Yaşa göre değerlendirme yapıldığında ise; en yüksek alkol bağımlılığı prevalansının %19.9 ile 18-24 yaş arasında görüldüğü saptanmıştır[31].

WHO'da bildirildiğine göre 65 yaş üstü yetişkinlerin 12 aylık prevelansı erkekler arasında %3.6 kadınlar arasında %0.9'dur[32]. Amerika Birleşik Devletleri gibi yüksek gelirli ülkelerde Alkol kullanım bozukluklarının prevalansı daha da yüksektir. ABD Ulusal Epidemiyolojik Araştırması sonuçlarına göre tüm yetişkinler arasında 12 aylık alkol kullanım bozukluğunun yaygınlığı % 8.5'dir. Bunların; % 3.8'i alkol kötüye kullanımı, % 4.7'si alkol bağımlılığıdır. Alkol kullanım bozukluğu prevalansı erkeklerde (% 12.4) daha yüksektir, genç erişkinlerin dilimi %12,4'tür[33].

Türkiye'de Arıkan ve arkadaşlarının 1996 yılında yaptıkları bir çalışmada Ankara'da yarı kentsel bir bölgede alkolizm prevalansı %0.9 bulunmuş,

çalışmanın yapıldığı bölgede kadınlar arasında alkol bağımlısı bulunmadığından, erkeklerde alkol bağımlılığı oranı %1.9 olarak belirtilmiştir. Çalışmada yaş gruplarına göre alkol kullanımı değerlendirildiğinde; düzenli içme ve alkol bağımlılığının 15 yaşından sonra arttığı, 45-65 yaş aralığında azaldığı, ancak alkol bağımlılarının yaş ortalamalarının (40.76) anlamlı olarak yüksek bulunduğu, bildirilmiştir[34].

2.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, çocuk ve bakım veren kişi arasında gelişen; çocuğun bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı şeklinde kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, dayanıklı ve devamlılığı olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır[35]. Anne-çocuk bağlanma süreci gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem boyunca gelişen ve anne-çocuk etkileşimi olduğu sürece desteklenen bir süreçtir. Geçmişten beri yapılan çalışmalarda bu ilişkinin çocuğun fiziksel, psikolojik ve entelektüel gelişimini önemli oranda etkilediğı gösterilmiştir[36, 37].

Bağlanma kuramı bakım veren ile çocuk arasında gelişen bu bağın işlevini, zarar görmesi halinde çocuğun gelişimi üzerindeki olumsuz sonuçlarını inceler. Bu kavram, bireyin diğerleriyle daha sağlam duygusal bağlar kurma eğilimini[38] ve istenmeyen ayrılıklarla kayıp durumlarında gelişen kaygı, kırgınlık, depresyon gibi duygusal sıkıntıları açıklar[39].

Kuramın temeli 1950'lerin sonlarında ebeveynden ayrılan çocukların çektiğı yoğun sıkıntıyı anlamaya çalışan İngiliz psikanalist John Bowlby tarafından atılmıştır[40]. Bowlby'e göre bağlanma bebeklik döneminde tamamlanmamakta, güvenli bağlanma erken çocukluk boyunca sürmekte, bebeklik döneminde, çocuklukta, ergenlikte ve erişkinlikte farklı güven temelli bağlanma davranışları gözlenmektedir[40].

Bowlby'e göre, bireyin kurduğu ilk ilişki, yeni doğana bakım veren anne yada annenin yerini alabilecek temel bakım veren bir diğerk bakıcıyla gerçekleşmektedir. Bu ilişkinin, bebeğın kendini güvende hissetmesi, ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal yakınlık görme beklentilerinin karşılanması gibi olumlu bir süreçte ilerlemesi halinde, bebek bakıcısıyla kurduğu ilişki sonucunda kendini sevmeye ve onaylanmaya layık görerek önemli olduğunu hissedecek ve aynı zamanda karşısındakileri ve dünyayı da güvenilir ve olumlu bir yer olarak algılayacaktır[41].

Bu güven içeren durum, kişinin kendisi ve diğerkleri hakkında olumlu modeller geliştirebilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır ve bu modeller 'işsel çalışan modeller' ya da 'zihinsel temsiller' olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dünyaya ilişkin işsel çalışan modellerin kilit noktasını bağlanma figürünün kim olduğu, nerede bulunabileceğı ve nasıl tepki vereceğıne dair beklentiler oluşturmaktayken, kendiliğe dair işsel çalışan modellerin kilit noktasını bağlanma figürünün gözünden kendisinin kabul edilebilir olup olmadığına dair temsiller oluşturmaktadır. Kendilik hakkındaki içselleştirilmiş temsiller, süregen, gerçekçi ve olumlu bir kimlik duygusunun edinilmesi için önemliyken, diğerkleri hakkındaki temsiller ise süregen ve haz verici kişiler arası ilişkilerin kurulabilmesinde önemli bir yere sahiptir[42].

Bunların yanı sıra, işsel çalışan modeller bireylerin ne çeşit bilgilere dikkatlerini yöneltecekleri, dünyadaki olayları nasıl yorumlayacakları ve neleri hatırlayıp, neleri unutacakları üzerinde de bir belirleyiciliğe sahiptirler[43]. Ayrıca "özümseme" prensibine bağılı olarak çalışmaları dolayısıyla, belirli durumlarda değişebilmekle birlikte, zaman içerisinde değişim göstermeme eğilimindedirler. Çalışan modellerin kararlılığının, kararlı bir aile ortamından gelmesi ve bu durumun aile ortamında zaman içerisinde pekiştirilmesi olduğu düşünülmektedir yani modellerin içerdığı düşünce biçimlerinin otomatikleşmesi, değişime karşı direnci de beraberinde getirmektedir[44].

Bağlanma ile mizaç arasında da ilişki kurulmuştur. Seifer ve Shiller'e göre bağlanma ve mizacın ilişkili olduğu iki önemli yol vardır. İlki mizaçla ilgili değişkenlerin, bebeklerde bağlanmanın değerlendirilmesinde yorumu etkileyebildiği; ikincisi bebeğin ilk bir yılındaki mizacının, bağlanma şekillerinin gelişmesinde önemli olan anne-bebek etkileşiminin doğasını etkileyebildiğidir[45].

Bağlanma şekillerini ilk kez Ainsworth tanımlamıştır. Bowlby'nin kuramını temel alan Ainsworth ve arkadaşları 1978 yılında üç tür bağlanma biçemi betimlemiştir[46]. Ainsworth, laboratuvar ortamında annesinden ayrılan ve sonradan annesiyle buluşturulan çocukların verdikleri tepkiyi incelemiştir. Bunları güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan-dirençli olarak 3 ayrı gruba ayırmıştır. Son yıllarda bu sınıflandırmaya dezorganize-dezoryante bağlanma da eklenmiştir[47].

2.2.1.Bağlanma ve Yetişkinlik

Bağlanma kuramı, geçmişte bebeklik ve çocukluk dönemlerine ve bu dönemdeki temel bakım veren ile çocuk arasındaki ilişkiye odaklanırken, günümüzde yetişkinlerin sosyal ve romantik ilişkilerinde yaşadıkları duygusal bilişsel ve davranışsal özellikleri anlamak için de kullanılan bir model haline gelmiştir[1]. Farklı ekolleri benimsemekte olan pek çok kuramcı, çocukluk yaşantılarının ve içsel çalışan modellerin yetişkinlik dönemine önemli yansımalarının olduğunu kabul etmektedir[48].

Yetişkin bağlanma stili, erken dönem çocukluk deneyimlerinin yetişkinlik döneminde de tekrarlanarak yaşanmasıyla şekillenen önceki düşünceler, duygulanımlar ve davranışlarla gelişir. Böylece çocukluktaki bağlanma yetişkinlikteki romantik ilişkilerine ve akran ilişkilerine aktarılır[49]. Bununla bağlantılı olarak bağlanma kuramı çerçevesinde, bağlanma figürleri ile şekillenen modellerin, yetişkin dönemdeki kişilerarası ilişkiler için birer prototip oluşturduğu düşünülmektedir[50]. Buna göre insanlar bebekliklerinde birincil olarak bağlandıkları bakım vericileri ile aralarında olan ilişkiye göre gelecek

yaşamlarındaki bağlanma stillerini geliştirirler ve bu onların hem arkadaş hem de romantik ilişkilerini etkiler[51].

Bağlanma stilleri kendisini pekiştiren bir özelliğe sahiptir, var olmalarına neden olan kişisel özellikleri kendi sürekliliklerini de sağlayıcı niteliktedir. Öyle ki, erişkin yaşamda da bu bağlanma stillerinin uzantıları görülebilir[52, 53]. Bu durum şöyle de açıklanabilir; Zihinsel temsillerin devamlılığı ve durağanlığı ile ilgili olarak iki ana görüş bulunmaktadır. Yenilikçi bakış açısına göre, içsel zihinsel temsiller görece esnek olduklarından, kişinin yeni deneyimleri sonucu gözden geçirilip uyarlanabilirken, ilktip bakış açısına (prototype perspective) göre ise, sözel olmayan bilgi işleme ve davranış stratejileri olan zihinsel temsiller, karmaşık bir bilişsel kapasitenin ortaya çıkması sonucu oluşmakla ve yeni ilişkilerle “güncellenebilir” olmakla birlikte, erken oluşturulan prototipler aslında değişmeden kalmaktadırlar[54].

Yetişkin bağlanma biçimleri ilk olarak yaklaşık 20 yıl önce, Main, Kaplan ve Cassidy tarafından incelenmeye başlanmıştır[55]. Main ve arkadaşları, yetişkinlerin, kendi çocukluklarına ilişkin değerlendirmelerinin şu anki işlevsellikleri üzerinde etkili olabileceği görüşünden yola çıkarak, mevcut yakın ilişkilerinin genel bir tanımının, çocukluklarına ve ebeveynlerinin çocukluklarındaki tutumlarına ait kimi özgül anıların ve ebeveynleriyle şimdiki ilişkilerinin sorulduğu, yarı yapılandırılmış bir görüşme olan ve bağlanmaya ilişkin zihinsel temsillerin ortaya çıkardığı düşünülen Yetişkin Bağlanma Görüşmesi (YBG, Adult Attachment Interview) adını verdikleri bir ölçek geliştirmiş ve Ainsworth’un sınıflamasıyla da tutarlı olan, güvenli otonom, kayıtsız, saplantılı ve çözümlenmemiş-dezorganize olmak üzere 4 yetişkin bağlanma kategorisi ortaya çıkarmışlardır[55, 56].

Son 20 yıl içerisinde klinik psikoloji alanında yetişkin bağlanma kuramının çeşitli psikopatolojilerle olan ilişkisi gerek nedensellik, gerek gidişat ve gerekse tedavi açısından araştırılmaktadır[57], evlilik ile ilişkisine bakılacak olursa;

Güvenli bağlanma özelliği gösteren kişiler, eşlerine kolaylıkla yaklaşabilirler ve onlara bağlı olmaktan da mutludurlar. Uzun süreli ilişkiler kurarlar, hem kendilerine hem de diğer insanlara duydukları saygı ve güven yüksektir. Kişiler arası ilişkilerinde olumlu, iyimser/yapıcı bir tavır sergilerler. Terk edilme ve insanların onlara, onların istediğinden daha fazla yakınlaşmaları yönünde kaygıları yoktur. Diğer bağlanma biçimlerine sahip bireylere göre daha az oranda somatik belirtiler ve ölüm korkusu gösterirler[58, 59].

Kaygılı/kararsız bağlanma özelliği gösteren kişiler, çoğu zaman eşlerine onların olduğundan daha fazla yakınlaşma ihtiyacındadırlar, ayrıca eşlerini de kendilerine yeterince yakın olmamakla suçlarlar. “İlk görüşte aşk” türü deneyimlere eğilimlidirler, eşlerini ölküleştirirler, ilişkilerinde yoğun kıskançlık yaşarlar Bu bağlanma biçiminin en belirgin özelliklerinden birisi terk edilme korkusudur ilişki süreci boyunca olumlu duygulanımların yerine olumsuz duygulanım yaşamaya daha eğilimlidirler. İlişkileri, derin bir biçimde yaşanmakla birlikte kısa sürelidir, bir kayıp sonrası (terk edilme ayrılma ya da ölüm) yoğun acı duyarlar, kendilerine duydukları saygı değişkenlik gösterir[58, 59].

Kaçıngan bağlanma biçiminde kişiler ilişkilerinde hissettikleri yakın olma korkusu ve diğerleri ile etkileşimde mesafeyi koruma ya da uzaklaşma isteği nedeniyle kaçınma davranışını ortaya çıkarmaktadır. Bu kişiler, diğerlerine açılma ve diğerlerinin kendilerine açılmasından rahatsızlık duymakta, sıkıntılı ve stresli durumlarda yakın ilişkilerden kaçınarak, sosyal olmayan etkinliklere yönelme (iş gibi) eğilimi göstermekte ve gerilimlerini azaltmak için alkol-madde kullanmaya yönelmektedirler[60]. Evlilik ilişkisinde ise, eşlerine güven duymazlar, eşlerinin kendilerine bağlanmış olduğu duygusu gerginlik yaratır. İlişkilerine son derece sınırlı oranda duygusal yatırım yaparlar. Kendileri stres altındayken yalnız kalmayı tercih ederler bununla birlikte eşleri stres altındayken de onlardan uzaklaşma eğilimi gösterirler. Özellikle olumsuz duygular yaşadıkları anlarda, olayı/kişiyi “umursamayarak/önemsemeyerek, inkâr ederek” ya da “bastırarak” o durumla başa çıkarlar. Her türlü sosyal ilişkiyi “sıkıcı” ve “gereksiz” bulurlar, ancak bu bakış açısı, gerçeği yansıtmanın ötesinde sadece bir

görünümdür. Bir başka deyişle savunma düzeneğidir; kaçınan bireyler kendilerini “kimsenin yardımına ihtiyaç duymayan, ayakları yere sağlam basan, güçlü” vb. bireyler olarak “sunarlar”. Çünkü bir başkasının desteğine/yardımına ihtiyaç duymak demek bu kişiye bağlı/bağlanmış olmak, yakın olmak (sıcaklık duymak) ya da bu kişiyi sevmek demektir. Bu durum da bebeklik döneminde annenin yakınlık göstermeyen/reddedici/uzak olmasının yarattığı olumsuz etki gibi o kişi tarafından sevilmemeye/istenmemeye/reddedilme olasılığını gündeme getirecek ve reddedilme korkusu uyandıracaktır[58, 59].

Bu üçlü bağlanma modelinden başka, Bartholomew ve Horowitz (1991) bu tipolojiyi genişleterek “Dörtlü Bağlanma Modeli” adında yeni bir model geliştirmişlerdir. Benlik ve başkaları modelleri bağlanma biçimlerinin temel boyutlarını oluşturmaktadır. Dörtlü Bağlanma Modeli, benlik ve başkalarıyla ilgili modelleri olumlu ve olumsuz boyutta ele almaktadır. Böylece iki boyutun çaprazlanmasıyla dört bağlanma biçimine ulaşılmaktadır[61].

2.3.Mizaç ve Karakter

Mizaç (temperament), karakter (character) ve kişilik (personality) birbirinden ayrı kavramlar olarak değerlendirilir. Akiskal’a göre mizaç; emosyon ve dürtünün biyolojik temellerinin sonucu, karakter ise çocuğun büyürken kullandığı savunma mekanizmalarının, endojen mizaç eğilimlerine, çevresel etki ve değişimlere uyumunun bir sonucudur[11]. Çalışmalar, mizaç ve kişilik özelliklerinin, psikiyatrik bozuklukların bir öncüsü olup, kalıtsal olarak aktarıldıklarını desteklemektedir[12].

Cloninger mizaç ve karakter üzerine psikobiyolojik bir model geliştirmeye çalışmıştır. Genel olarak mizaç kişiliğin genetik olarak aktarılabilen yönünü, karakter ise sosyal ve kültürel etkileşimlere açık olan, bu etkileşimlerle şekillenebilen yönünü belirtmektedir. Kişinin tehlikelere, yeni gelişmelere ve ödüllendirilmelere otomatik olarak vereceği yanıt mizaç özellikleri ile doğuştan gelmektedir. Bireyin yaşamının ilk yıllarında bu özellikler belirginleşmekte ve

yaşam boyu değişmeden kalmaktadır. Mizaç özellikleri sırasıyla korku, öfke, bağlanma ve hükmetme şeklindeki temel emosyonlarla ilişkilidir. Mizaç emosyon ve öğrenme sisteminde ön özellikler oluşturmakta, bu durum da sonuçta emosyonlara dayanan otomatik davranışları yani alışkanlıkları üretmektedir. Bu modele uygun olacak şekilde geliştirdiği ilk ölçek olan Üç Boyutlu Kişilik Ölçeği'nde (Tridimensional Personality Questionnaire; TPQ) genetik olarak birbirinden bağımsız ve farklı nörotransmitter sistemleriyle ilişkili üç mizaç tarif edilmiştir. Buna göre yenilik arayışı dopaminerjik, zarardan kaçınma serotonerjik, ödül bağımlılığı ise noradrenerjik yollar tarafından düzenlenmektedir. Daha sonra yine Cloninger'in kendisi tarafından sebat etme dördüncü bir mizaç özelliği olarak ilk üçüne eklenmiştir. Cloninger'e göre bu dört mizaç özelliği birbirinden genetik olarak bağımsızdır, yaşamın erken dönemlerinde şekillenir ve kişiliğin biyolojik temelini oluşturur. Son haliyle Mizaç ve Karakter Envanteri (MKE-Temperament and Character Inventory) adını alan ölçek, karakter özellikleri açısından ise üç boyut içermektedir; kendi kendini yönetme, işbirliği yapma, kendini aşma[62-65]. Bu ölçek pek çok psikiyatrik bozuklukta eşlik eden mizaç ve karakter özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır literatürde evlilik ilişkisinin konu edildiği ve MKE'nin kullanıldığı çalışmalarda vardır[66]. Ölçeğin genel dört mizaç ve üç karakter bileşeni ve bunların alt başlıkları düşünüldüğünde her birinin evlilikteki ilişki sistemlerinin yürümesinde rol alan yönlerinin olduğu görülmektedir.

Alkol bağımlılarının kişilik özelliklerini araştıran birçok çalışma yapılmıştır. İlk dönem yapılan araştırmalarda affektif bir bozukluğa sahip olmanın bir kişilik özelliği olduğu düşünülürken, daha sonra alkolizm ve affektif bozukluğun beraber seyredebilen iki ayrı antite olarak kabul edilmiştir[67]. Tarter ve Vanyukov (1994), beş farklı mizaç özelliğinin alkol bağımlılığının gelişimde etkiliği olduğunu öne sürmüşlerdir: “Davranışsal aktivite düzeyi”, “sosyallik”, “dikkat süresi/sürdürebilirliği”, “duygusallık” ve “gerçekçilik”[27].

Alkol bağımlılarıyla yapılan tüm çalışmalarda ortak bulgu “zayıf ego gücü”, “engellenmeye karşı düşük tolerans”, “impulsivite”, “pasif bağımlılık”

ve “omnipotans duygular”dır. Alkol bağımlılığına antisosyal kişilik bozukluğu da eşlik ediyorsa erken başlangıç olduğunu göstermekte ve daha şiddetli bir bağımlılık tablosu gözlenmektedir. Bu gruptaki kişilerde, antisosyal kişilik bozukluğu taşımayan hastalara göre iki kat daha fazla komorbidite görüldüğü, belirgin fiziksel ve ruhsal sorunlarla karşı karşıya oldukları belirtilmektedir[67].

Bir başka çalışmada içki içmenin daha dışa dönük davranışlar ve fevri, isyankar kişilik özellikleri ile ilişkili olduğunu belirtilmiştir[68]. Özellikle isyankar ve topluma ayak uyduramayan kişilik özelliklerden sıklıkla madde kullanımına başlamada haberci olarak bahsedilmiştir. Örneğin, ergen ve yetişkin kişilik özelliklerini analiz eden öncül çalışmalardan birinde problemlili içicilerin, kontrol grubuyla karşılaştırıldıklarında kontrol edilmez, fevri ve isyankar kişilik özelliklerine sahip olduklarını belirtmiştir[69].

Başka bir çalışmada ise çocukluktaki saldırganlık ve anti-sosyal davranış bozukluklarının ileri yaşamda madde kullanımında büyük bir risk faktörü olduğuna dair kanıtlarda önemli derece tutarlılık olduğu ifade edilmiştir[70, 71]. Düşük öz güven, sosyal beceri eksikliği, negatif arkadaş ilişkileri ve bozuk aile ilişkileri olan gençlerin madde kullanma risklerinin olduğunu ifade eden çalışmalarda olmuştur[72].

2.4.Evlilik Uyumu

Evlilik Saxton’a göre aile kurmayı ve türün devamını sürdürmeyi amaçlayan iki insanın kalıcı bir beraberlik için bir araya geldikleri, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumlulukları üstlendikleri, birbirine bağlı ve etkileşim içerisinde olan sistemlerden oluşan evrensel bir kurumdur[4].

Karşılıklı etkileşebilen, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu evlilik olarak tanımlanmaktadır. Uyumlu bir evlilik ilişkisi eşlerin evlilikten sağladığı doyumunu ve evlilik mutluluğunu etkilerken, diğer değişkenlerle

birlikte gittikçe zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin psikolojik sağlığını da korumaktadır[5].

Evlilik ilişkisi söz konusu olduğunda, tanımlamaya yönelik birçok kavramın kullanıldığı görülmektedir; evlilik uyumu, evlilik doyumu, mutluluğu bunlardan birkaçıdır. Fincham ve Bradbury evlilik doyumu ve kalitesi ile ilgili yapılan araştırmaların çok geniş kapsamlı olduklarını belirterek özellikle kalite ve doyum kavramlarını belirlemede ve değerlendirmede ortak bir görüşün olmadığını ve bu belirsizliğin hem eşlerin birbirlerine karşı tutum ve beklentilerinin hem de evliliğin genel durumunun sağlıklı bir şekilde incelenmesine engel olduğunu öne sürmüşlerdir[73]. Bir evliliğin niteliğinin değerlendirilmesinde uyumun daha önemli olduğu düşünülmekte ve evlilik üzerine yapılan araştırmalarda daha çok uyuma etkiyen faktörlerin incelenmesi ve uyumu arttırmaya yönelik yaklaşımların geliştirilmesi ön planda yer almaktadır.

Evlilik uyumu, evlilik doyumu ve mutluluğu kavramlarını da içerir[74]. Evlilik doyumu, bireylerin evlilik ilişkilerinin tüm yönlerinde hissettikleri öznel mutluluk ve hoşnutluk duyguları olarak tanımlanmaktadır. Evlilikteki mutluluk, bireyin evliliği hakkındaki doyum hissidir. Kişinin hem evlilik hakkındaki duygularını hem de ilişkinin belirli yönleri hakkındaki duygularını içerir[75].

Evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda bu uyumun hangi alanlarda bozulduğuna dair çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Çalışmalarda genel olarak ele alınan alanlar, eşlerin kişilik yapıları, bağlanma özellikleri, eşler arasındaki cinsel yaşamın niteliği, eşlerin fiziksel ve ruhsal durumları ve evliliğe etkiyebilecek sosyodemografik özelliklerdir[5, 6, 59]. Söz konusu etkiler nedeniyle, evlilik araştırmalarında sıklıkla evlilikte başarı, uyum, mutluluk, doyum, görüş birliği, dostluk, problem çözme etkileşimleri, eş seçimi, rol beklentileri, evlilikle ilgili işlevsel olmayan inançlar ve benzeri konular çalışılmaktadır[73].

Yaş, eğitim ve gelir düzeyi, evlilik süresi gibi demografik değişkenlerin evlilikteki doyum üzerine olan etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada Maudsley Evlilik Soru Formunu dolduran 787 çiftle yapılan değerlendirmelere göre yaş, çocuk sayısı ve evlilik süresinin cinsel uyumla pozitif korelasyon gösterdiği, kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarının birbirilerinden anlamlı ölçüde farklı bulunduğu gösterilmiştir[76]. Bowman'a göre ise evlilikte evlilik süresi ve çocuk sayısı gibi değişkenler evlilik doyumunu üzerinde birincil derece öneme sahiptir. Bowman eşler arasındaki evlilik doyumunun ilk iki yıldan sonra giderek düştüğünü, çocukların dünyaya gelişinin de bu düşüşü hızlandırıldığını iddia etmektedir[77].

Evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda bu uyumun hangi alanlarda bozulduğuna dair çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin, bağlanma stillerinin evlilik ilişkisinin niteliği üzerine etkili olduğu vurgulanmaktadır. Genel olarak güvenli bağlanma stiline sahip hastaların evlilik uyumlarının daha iyi olduğu şeklinde tespitler bulunmaktadır[5, 8, 78, 79].

Öte yandan Eşlerden birinin ya da her ikisinin alkol bağımlılığının bulunması Evlilik uyumunda önemli sorunlar yaratan bir durumdur. Bu tür evliliklerde boşanma ve ayrı yaşama alkol bağımlılığı sorunu olmayan evliliklere göre daha fazla görülmektedir. Literatürde alkol bağımlılığının evlilik uyumuna etkileri, alkol bağımlısı bir eşe sahip kadınların kişilik özellikleri, alkol bağımlılığı bulunan kişi ve eşi arasındaki iletişim şekilleri ve bunların bağımlılığa olan etkileri gibi pek çok konunun incelendiği görülmektedir. Örneğin 42 alkol bağımlısı erkek ve eşleri ile yaptıkları çalışmada, eşin pek çok görev ve sorumluluğu alkol bağımlısının üzerinden aldığı, onunla birlikte alkol ya da madde kullanımına eşlik ettiği ve içme davranışını mazur göstermek için onun adına başkalarına yalanlar söylediği ve bahaneler bulduğu saptanmıştır[7]. Bir çok çalışmada da yinelenen bu bulgular ilişki içerisindeki patolojik uyumun bir delili olarak görülmektedir.

Alkol bağımlılığı tiyolojiilerine göre evlilik uyumunun araştırıldığı bir çalışmada alkol bağımlıları tip1-tip2; evde alkol alanlar-dışarıda alkol alanlar; sürekli alkol alanlar-epizodik alkol alımı olanlar; erken başlangıçlılar-geç başlangıçlılar olarak dört farklı grupta değerlendirilmiş ve bu dört grup arasında evlilik uyumu ile bağlantılı olduğu gösterilen tek özellik alkole başlama dönemi olduğu bulunmuştur. Erken başlangıçlı olanlarda evliliğin daha düzensiz gittiği, eşlerinin daha rahatsız olduğu görülmüş; tedavi sürecinde de bu çiftler geç başlangıçlı alkol bağımlılarının bulunduğu çiftlere göre daha fazla evlilik tatmini bildirmişlerdir. Erken başlangıçlı alkol bağımlılarının eşlerinde eşin içme ağırlığıyla ilişkili olmayan psikolojik rahatsızlıklar kadının kendi evlilik tatmini ile en çok bağlantılı bulunurken, geç başlangıçlı alkol bağımlılarının eşlerinde ise evlilik uyumunun en çok erkeğin kadının gereksinimlerini algılayıp uyum göstermesi ile bağlantılı olduğu bulunmuştur. Erkekler söz konusu olduğunda ise bu durumun tam tersi olarak görülmüştür; alkol kullanımına erken yaşlarda başlamış olan erkeklerin evlilik tatminleri eşlerinin onların ihtiyaçlarını algılayıp karşılık vermeleri ile ilişki gösterirken, geç başlangıçlı alkol bağımlılarının evlilik tatminlerinin kendi psikolojik rahatsızlıkları ile bağlantılı olduğu saptanmıştır[80]. Bir başka çalışmada da, ayıklık süresinin uzamasının evlilik üzerine olumlu etkileri olduğu sonucuna varılmıştır[81].

Alkol bağımlılarının eşlerinin ve erişkin çocuklarının bazı özelliklerini açıklamak üzere geliştirilmiş olan bağımdaşlık kavramını araştıran çalışmada bir alkol bağımlısı ile başka bir psikiyatrik rahatsızlığı bulunan bir hasta ile ya da dış problemi olan bir hasta ile yaşamakta olan 97 kadın denek olarak alınmış, deneklerin %50'sinden çoğunun alkol bağımlılığı aile öyküsüne sahip olduğu görülmüştür. Deneklere birçok psikiyatrik testten oluşan bataryalar uygulanmış ve sonuçta en fazla psikiyatrik belirtiyeye, bir alkol bağımlısı ile birlikte yaşayan ve alkol bağımlılığı yönünden pozitif aile öyküsüne sahip kadınlarda rastlandığı görülmüştür. Bu durumun bağımdaşlık kavramı ile uyduğu şeklinde yorum yapılmıştır[82].

Edwards erkek alkol bağımlılarının eşlerinin özelliklerini açıklamak için biri, bozulmuş kişilik teorisi diğeri stres teorisi olmak üzere iki açıklama geliştirmiştir. İlkine göre belirli kişilik tiplerine sahip kadınlar kendi bilinçdışı gereksinimlerini karşılamak üzere alkol bağımlısı ya da alkol bağımlılığı geliştirme potansiyeline sahip eşler seçmektedirler. İkincisi ise kocanın alkol bağımlılığına sahip olduğu, sürekli bununla ilişkili stresin yaşandığı bir ortamdaki kadınların nörotik özelliklerinin ya da psikososyal bozukluklarının aşık hale geldiğini öne sürer. Her iki teorinin de geçerli taraflarının olduğu görülmektedir[83, 84].

Başka bir çalışmada, tarihsel olarak bakıldığında alkol bağımlıları ile evli olan kadınların patolojik kişilik yapılarının eşlerinin içme davranışları üzerindeki olumsuz etkileri vurgulanmakta ise de son zamanlardaki eğilimin bu kadınların davranışlarına daha çok yaşadıkları stresli durumların yansıdığı yönünde düşünmek olduğu belirtilmiştir[83].

Yapılan araştırmalarda; kadınlar açısından sorun teşkil eden çatışma alanları; evlilik dışı ilişki, problematik alkol veya uyuşturucu madde kullanımı iken erkekler açısından ise eşinin kıskançlığı ve hesapsızca para harcaması olarak belirlenmiştir[85]. Diğer bir çalışmada; eşleri boşanma aşamasına getiren etmenler sırasıyla; iletişim çatışması, aile içi şiddet, aldatılma, eşin ailesi ile olan çatışma, cinsel sorunlar, madde veya alkol kullanma alışkanlıkları, kumar oynama, ekonomik sorunlar olduğu ileri sürülmüştür[86].

Abalı(2006) tarafından boşanma aşamasındaki bayanlar ile yapılan çalışmada boşanma nedenleri olarak; kişisel ilgisizlik, alkol tüketimi ve kumar oynama gibi alışkanlıkların ön plana çıktığı belirlenmiştir[87]. Kocalarda bulunan yaygın anksiyete bozukluğunun eşlik eden major depresyon ya da alkol kötü kullanımı varlığında evlilik kalitesine olan olumsuz etkisinin en güçlü düzeye ulaştığı ancak panik bozukluğu ve fobiler için bu birlikteliklerin ek bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir[88].

Sosyal bir yapı olan evlilik kurumunun sağlıklı sürdürölmesi, evlilikteki uyumun ve doyumun artırılması için gerekli bazı faktörlerin incelenmesinin, toplum ruh sağlığının korunması açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz. Bu araştırmada alkol bağımlıları ve eşlerinde ki bağlanma biçimi, mizaç - karakter özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin kontrol grubu ile karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmıştır.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Örneklem Grubunun Seçimi

Bu araştırma, Nisan 2011 ile Ağustos 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya T.C Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Alkol Ünitesinde ayaktan ve yatarak tedavi ve takip edilen ICD-10 Madde bağımlılığı tanı ölçütlerini karşılayan alkol bağımlılığı tanısı almış erkek hastalar ve sağlıklı eşleri alınmıştır. Hastalara çalışmanın amacı ve uygulanacak yöntem sözel olarak anlatılmış, eşlerin her birine çalışma ile ilgili aydınlatıldıklarına dair bilgilendirilmiş olur formu imzalatılmıştır. Bilgilendirilmelerinin ardından gönüllü olmadıklarını belirten hastalar çalışmaya alınmamıştır. Ek olarak okur-yazar olmayan, sonuçların güvenilirliğini etkileme riski açısından Mental Retardasyonu veya Major Psikiyatrik rahatsızlığı bulunan, uzun süreli bakım gerektiren fiziksel hastalığı bulunan, alkol dışı bir madde için bağımlılık tanı kriterlerini karşılayan, alkol yoksunluk ya da deliryum tremens döneminde bulunan hastalar çalışmaya alınmamıştır.

Bu araştırma; T.C. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi yerel etik kurulu tarafından 25.05.2011 tarihli 172 sayılı yazısı uyarınca etik açıdan uygun bulunmuştur.

3.2 Kontrol Grubunun Seçimi

Çalışmanın kontrol grubu, araştırmanın amacı ve yöntemi sözel olarak anlatılan ve katılmaya gönüllü olanlara bilgilendirilmiş olur formu imzalatılan 48 çiftten oluşmaktadır. Bu çiftlerle DSM-IV'e göre yarı yapılandırılmış bir psikiyatrik görüşme yapılmış, halihazırda psikiyatrik bir rahatsızlığı bulunan ve tedavi görmekte olan kişiler çalışma dışı bırakılmıştır.

Alkol bağımlılarına yoksunluk döneminin sona erdiği kabul edilen 15. günde olmak üzere; katılımcıların tamamına yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, meslek vb soruları içeren sosyodemografik veri formu, evlilik uyumunu değerlendirmek için “Çiftler Uyum ölçeği”, bağlanma biçimini değerlendirmek için “Erişkin Bağlanma Biçemi Ölçeği”, ve “Mizaç ve Karakter Envanteri” verilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları:

3.3.1 Sosyodemografik Veri Formu

Bu çalışma için hazırlanmış olup, hastalar ve eşlerin her biri için ayrı ayrı doldurulması planlanmaktadır. Yaş, eğitim durumu, meslek, formu dolduran kişinin aylık ortalama geliri, evlilik süresi, evlenme sayısı, çocuk sayısı evde anne, baba ve çocuklar dışında yaşayan aile büyüğü ya da akraba bulunup bulunmadığı, alkol kullanım sıklık ve miktar bilgileri formda sorulmaktadır. Bu bilgiler ilk görüşme sırasında doktor tarafından doldurulacaktır (Ek 1).

3.3.2 Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ)

Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ), Spanier (1976) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe’ye uyarlaması Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır[89]. Ölçek, evli veya birlikte yaşayan çiftlerin ilişki niteliğini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş 32 maddeden oluşan, 5, 6 ve 7’li likert tipi bir ölçektir. İki madde “evet”, “hayır” şeklinde cevaplandırılmaktadır. Maddelerin çoğunda 6’lı likert kullanılmıştır. Bunlar 0-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçek çift anlaşması (dyadic consensus) 13 madde, çift doyumu (dyadic satisfaction) 10 madde, sevgi gösterme (affectional expression) 4 madde ve çiftlerin bağlılığı (dyadic cohesion) 5 maddeden oluşan alt ölçekleri içermektedir. Çift uyum ölçeği, doğrudan ifadeler ile tersten puanlanması gereken ifadelerden oluşmaktadır. Bütün maddelerin toplamından Toplam Puan oluşmakta ve 0-151 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği ilişkiden elde edilen

doyumun arttığını, puanların düşüklüğü ise doyumun azaldığını göstermektedir. Alt boyutlardan elde edilen puanlar kullanılabilmesine rağmen, genelde çift ilişkisinin niteliğini değerlendirmek için elde edilen toplam puan kullanılmaktadır (Ek2).

3.3.3 Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

İki bölümden oluşmaktadır. Hazan Shaver tarafından geliştirilen A, B, C şıklarını içeren ilk bölüm her biri sırasıyla erişkinleri güvenli, kaçınan ve ikircikli olarak sınıflamaya yarayan, çocuklukta 46 ebeveynle ilişki özellikleri ve genel davranış özellikleri hakkında tanımlar içeren üç farklı ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Mikulincer ve arkadaşları tarafından geliştirilen ikinci bölümü katılımcıdan her birini 1-7 arasında puanlanması istenen 15 maddeden oluşmaktadır. Her bir bağlanma biçimi 5 madde ile temsil edilmektedir ve en yüksek puan hangisinden alındıysa ölçeği dolduran bireyin bağlanma biçimini belirlemektedir. Bu bölümde 1,3,7,10,15 nolu sorular Güvenli Bağlanma, 2,4,8,12,13 nolu sorular Kaçınan Bağlanma (Avoidant Style), 5,6,9,11,14 nolu sorular İkircikli Bağlanma (Ambivalent Style)'yı göstermektedir. Türkçe'ye uyarlaması Sabuncuoğlu ve arkadaşları tarafından yapılmıştır[90] (Ek3).

3.3.4 Mizaç ve Karakter Envanteri(MKE)

240 soruluk bir ölçek olup, hasta tarafından sorular “evet” ya da “hayır” şeklinde cevaplandırılır. Bu ölçek kişinin bazı mizaç ve karakter özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Cloninger'in 'biyososyal' modelden yola çıkarak hazırladığı TPQ (Üçboyutlu Kişilik Anketi-Tridimensional Personality Questionnaire) bu envanterin ilk geliştirilmiş halidir ve kişiliğin mizaç ve karakter bileşenlerini oluşturan bazı özelliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır[63]. Daha sonra Cloninger tarafından TPQ'da tanımlanan kişilik özellikleri mizaç başlığı altında toplanmış ve 3 tane karakter özelliği de eklenerek ölçek 7 boyutlu hale getirilmiştir. Bu haliyle ismi Mizaç ve Karakter Envanteri

(MKE) (Temperament and Character Inventory-TCI,) olmuştur (Ek IV)[64]. Ölçeğin Türkiye’de geçerlilik güvenirlik çalışması Köse ve arkadaşları tarafından yapılmıştır[91] (Ek4).

Bu envanterin 4 mizaç boyutu ve bunların alt birimleri şunlardır:

- Yenilik Arayışı (YA):
 1. YA1: Keşfetmekten heyecan duyma-Kayıtsız bir katılık
 2. YA2: Dürtüsellik- İyice düşünme
 3. YA3: Savurganlık- Tutumluluk
 4. YA4: Düzensizlik- Düzenlilik
- Zarardan Kaçınma (ZK):
 1. ZK1: Beklenti endişesi ve karamsarlık-Sınırsız iyimserlik
 2. ZK2: Belirsizlik korkusu
 3. ZK3: Yabancılardan çekinme
 4. ZK4: Çabuk yorulma ve dermansızlık
- Ödül Bağımlılığı (ÖB):
 1. ÖB1: Duygusallık
 2. ÖB2: Bağlanma
 3. ÖB3: Bağımlılık
- Sebat Etme (SE)

MKE’deki 3 karakter boyutu ve bunların alt birimleri ise şöyledir:

- Kendi Kendini Yönetme (KKY):
 1. KKY1: Sorumluluk alma-Kınama
 2. KKY2: Amaçlılık-Amaçsızlık
 3. KKY3: Beceriklilik

4. KKY4: Kendini kabullenme-Kendisiyle çekişme
 5. KKY5: Aydınlanmış ikinci mizaç
- İşbirliği Yapma (İY):
1. İY1: Sosyal kabullenme- Sosyal hoşgörüsüzlük
 2. İY2: Empati duyma- Sosyal ilgisizlik
 3. İY3: Yardımseverlik- Yardım sevmezlik
 4. İY4: Acıma- İntikamcılık
 5. İY5: Temiz kalplilik/vicdanlılık- Kendine yarar sağlama
- Kendini Aşma (KA):
1. KA1: Kendini kaybetme-Kendilik bilincinde yaşantı
 2. KA2: Kişiler arası özdeşim- Kendi kendine ayrışma
 3. KA3: Manevi kabullenme- Akılcı maddecilik

3.4 İstatistiksel Değerlendirme

Bu araştırmada katılımcılarda elde edilen verilerin analizleri SPSS 17.00 programı kullanılarak yapılmıştır. Örneklem grubunun bağımsız değişkenler açısından normal dağılımını değerlendirmek için normallik testi yapılmıştır. Sonuçta, örneklem grubunun incelenen bağımsız değişkenler açısından normal dağıldığı görülmüş ve bundan dolayı parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan üçlü grupların karşılaştırılmasından Tek Yönlü Varyans analiz yöntemi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını belirlemek için ise Pearson Korelasyon yönetimi kullanılarak hesaplanma yapılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada yer alan 49 erkek alkol bağımlısı hastası ile bu hastaların eşlerine ve 48 çiftten oluşan kontrol grubuna (toplam 194 katılımcıya) uygulanan bağlanma, çiftler arası uyum, mizaç ve karakter özelliklerine ilişkin ölçeklerden elde edilen verilere ait bulgulara yer verilmiştir. Alkol bağımlısı hastaların tamamı erkek hasta olup, kontrol grubunda yer alan katılımcılar da buna uygun olarak erkeklerden oluşturulmuştur. Çalışmada yer alan gruplara ilişkin sosyodemografik özelliklere ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, alkol bağımlısı hastalarının yaş ortalaması 47.69 (± 9.06), alkol bağımlısı hastaların eşlerinin yaş ortalaması 44.69 (± 8.83), kontrol grubunun yaş ortalaması 44.08 (± 8.93) ve kontrol grubunun eşlerinin yaş ortalaması ise 40.12’dir (± 8.82). Alkol bağımlısı hastaların 3’ü (%7.1) ilkokul, 6’sı (%22.2) ortaokul, 21’i (%31.8) lise ve 19’u (%33.3) üniversite mezunudur. Bu dağılım alkol bağımlısı hastaların eşlerinde %31’i ilkokul, %29.6’sı ortaokul, %19.7’si lise ve %24.6’sı ise üniversite mezunu şeklindedir. Kontrol grubuna bakıldığında, grubun %23.8’i ilkokul, 25.9’u ortaokul, %24.2’si lise ve %26.3’ü üniversite mezunudur. Kontrol grubunun eşlerinin eğitim durumları incelendiğinde, %33.3’ü ilkokul, %22.2’si ortaokul, %24.2’si lise ve %15.8’i ise üniversite mezunudur. Örneklem grubunun mesleki dağılımları incelendiğinde, alkol bağımlısı hastalarının 2’si (%3.6) çalışmıyor, 4’ü (%21.1) işçi, 20’si (%33.3) memur, 9’u (%29) serbest meslek ve 14’ü (%50) emeklidir. Alkol Bağımlısı hastaların eşlerinin %42.9’u çalışmamakta, %5.3’ü işçi, %20’si memur, %16.1’i serbest meslek sahibi ve %25’i emeklidir. Kontrol grubunda bu dağılım, %57.9’u işçi, %30’u memur, %45.2’si serbest meslek çalışanı ve %17.9’u emekli şeklindedir. Kontrol grubunun eşlerin ise %53.6’sı çalışmamakta, %15.8’i işçi, %16.7’si memur, %9.7’si serbest meslek sahibi ve %7.1’i emekli olduğu görülmüştür. Alkol bağımlısı hastaların %2.1’inin hiç geliri olmadığı, %22.7’si 1-1000TL arasında geliri olduğu, %27.4’ünün 1001-2000 TL arasında geliri olduğu, %53.8’inin 2001 TL ve üstü civarında geliri olduğu, hastaların eşlerinde bu dağılım %50’sinin hiç geliri olmadığı, %22.7’sinin 1-1000 TL arasında geliri

olduğu, %22.6'sının 1001-2000 arasında geliri olduğu ve %2.6'sının 2001 TL ve üstü olduğu şeklindedir. Kontrol grubunun % 2.1'inin geliri olmadığı, %29.5'inin 1-1000 TL arasında geliri olduğunu, %35.5'i 1001-2000 TL arasında geliri olduğu ve %30.8'inin 2001 TL ve üstü geliri olduğu bulunmuştur. Kontrol grubunun eşlerinin gelir dağılım incelendiğinde, %45.8'inin herhangi bir gelirinin olmadığı, %25'inin 1-1000 TL arasında geliri olduğu, %14.5'inin 1001-2000 TL arasında geliri olduğu ve %12.8'inin 2001 TL ve üstü geliri olduğu gözlenmiştir. Örneklem grubunun yaşadığı yere bakıldığında, ilde yaşayanların % 64'ünün alkol bağımlısı hastaların ve eşlerinin %36'sının ise kontrol grubu ve eşlerinin oluşturduğu saptanmıştır. İlçede yaşayanlarının tamamının kontrol grubu ve eşlerinden oluştuğu, köyde yaşayanların tamamının ise alkol bağımlısı ve eşlerinden oluştuğu bulunmuştur.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Grupların Sosyodemografik Özellikleri

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
Eğitim	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
İlkokul	3	7.1	13	31	10	23.8	17	33.3	42	100
Ortaokul	6	22.2	8	29.6	7	25.9	6	22.2	27	100
Lise	21	31.8	13	19.7	16	24.2	16	24.2	66	100
Üniversite	19	33.3	14	24.6	15	26.3	9	15.8	57	100
Meslek										
Çalışmayan	2	3.6	24	42.9	0	0	30	53.6	56	100
İşçi	4	21.1	1	5.3	11	57.9	3	15.8	19	100
Memur	20	33.3	12	20	18	30	10	16.7	60	100
Serbest Meslek	9	29	5	16.1	14	45.2	3	9.7	31	100
Emekli	14	50	7	25	5	17.9	2	7.1	28	100
Gelir										
Yok	1	2.1	24	50	1	2.1	22	45.8	48	100
1-1000 TL	10	22.7	10	22.7	13	29.5	11	25	44	100
1001-2000TL	17	27.4	14	22.6	22	35.5	9	14.5	62	100
2001 TL ve üstü	21	53.8	1	2.6	12	30.8	5	12.8	39	100
Yaşadığı Yer										
İl	48	32	48	32	27	18	27	18	150	100
İlçe	0	0	0	0	21	50	21	50	42	100
Köy	1	50	1	50	0	0	0	0	2	100
	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss	Ort.	ss		
Yaş	47.69	9.06	44.69	8.83	44.08	8.93	40.12	8.82		

Tablo 2’de katılımcıların fiziksel ve psikiyatrik hastalıklarına ilişkin özelliklere ait dağılımları yer almaktadır. Fiziksel hastalıklardan hipertansiyonu olanlardan %42.9’u alkol bağımlısı hastalardan, %28.6’sı alkol bağımlısı eşlerinden, %14.3’ü kontrol grubundan ve %14.3’ü kontrol grubunun eşlerinden oluşmaktadır. Diabet hastalığı olanların %33.3’ü alkol bağımlısı hastalar, %33.3’ü kontrol grubu ve yine %33.3’ü kontrol grubunun eşleridir. Akciğer hastalığı olan bir kişi ise kontrol grubunda yer almakta, diğer katılımcılarda akciğer hastalığı bulunmamaktadır. Diğer fiziksel hastalıkların %35’i alkol bağımlısı hastalarda, %17.5’i alkol bağımlısı hastaların eşlerinde, %22.5’i kontrol grubunda ve %25’i kontrol grubunun eşlerinde yer almaktadır. Son olarak birden fazla fiziksel hastalığı olanların %38.5’i alkol bağımlılarında, %53.8’i alkol bağımlıların eşlerinde ve %7.7’si kontrol grubunun eşlerinde görülmektedir. Alkol bağımlısı hastaların 13’ünün (%46.4), eşlerinin 9’unun (%32.1), kontrol grubunun 2’sinin (%7.1) ve 4’ünün (%14.3) geçmişte psikiyatrik hastalığı olduğu belirlenmiştir. Ailesinde psikiyatrik hastalığı olanların 10’u (%35.7) alkol bağımlıları, 9’u (%32.1) alkol bağımlıları eşleri, 3’ü (%10.7) kontrol grubu ve 6’sı (%21.4) kontrol grubu eşleridir. Alkol bağımlısı olan kişilerden birinin, eşlerinin beşinin, kontrol grubunun üçünün ve eşlerinin birinin annesinde psikiyatrik hastalık olduğu belirlenmiştir. Kontrol grubu eşlerinden sadece bir kişinin babasında psikiyatrik hastalığı olduğu görülmüştür. Kardeşlerinde psikiyatrik hastalığı olanların birisi alkol bağımlılarında, diğeri kontrol grubunun eşlerinde ve ikisi alkol bağımlısı eşlerinde olduğu bulunmuştur. Çocuklarında psikiyatrik hastalığı olanların 3’ü alkol bağımlılarında, 1’i alkol bağımlıların eşlerinde ve 2’si de kontrol grubunun eşlerindedir. İkinci derece akrabalarında psikiyatrik rahatsızlığı olanların %66.7’si alkol bağımlılarında ve %33.3’ü alkol bağımlıların eşlerinde yer almaktadır. Son olarak alkol bağımlıların 2’si ve kontrol grubunda yer alan bir kişi ailelerinde birden fazla kişide psikiyatrik hastalık olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 2. Örneklemi Oluşturan Grupların Hastalıklara İlişkin Sosyodemografik Özellikleri

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
Fiziksel Hastalık	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yok	23	18.7	31	25.2	35	28.5	34	27.6	123	100
Hiper Tansiyon	6	42.9	4	28.6	2	14.3	2	14.3	14	100
Diabet	1	33.3	0	0	1	33.3	1	33.3	3	100
Akciğer Hastalığı	0	0	0	0	1	100	0	0	1	100
Diğer	14	35	7	17.5	9	22.5	10	25	40	100
Birden Fazla	5	38.5	7	53.8	0	0	1	7.7	13	100
Geçirilmiş Psikiyatrik Hastalık										
Var	13	46.4	9	32.1	2	7.1	4	14.3	28	100
Yok	35	21.2	40	24.2	46	27.9	44	26.7	165	100
Ailede Psikiyatrik Hastalığı Olan										
Var	10	35.7	9	32.1	3	10.7	6	21.4	28	100
Yok	39	23.6	39	23.6	45	27.3	42	25.5	165	100
Ailede Psikiyatrik Hastalığı Olan Kişiler										
Anne	1	10	5	50	3	30	1	10	10	100
Baba	0	0	0	0	0	0	1	100	1	100
Kardeş	1	25	2	50	0	0	1	25	4	100
Çocuk	3	50	1	16.7	0	0	2	33.3	6	100
2.Derece Akraba	2	66.7	1	33.3	0	0	0	0	3	100
Birden Fazla	2	66.7	0	0	1	33.3	0	0	3	100

Tablo 3’de katılımcıların alkol ve sigara kullanımına ilişkin bilgiler özetlenmiştir. Tabloya bakıldığında alkol kullananların %66.22’si alkol bağımlılarında, %24.3’ü alkol bağımlıların eşlerinde, %6.8’i kontrol grubunda ve %2.7’si kontrol grubunun eşlerinde olduğu görülmüştür. Akrabalarında alkol kullanımı oranları alkol bağımlılarında %56.5, alkol bağımlıları eşlerinde %37, kontrol grubunda %6.3 ve kontrol grubunun eşlerinde %0’dır. Alkol kullanan akrabaların yakınlık derecelerine bakıldığında, alkol bağımlılarının eşlerinden birisinin annesi, alkol bağımlılarının 15’inin, alkol bağımlılarının eşlerinin 3’ünün, kontrol grubunun birisinin babası, alkol bağımlılarının 5’inin ve alkol

bağımlısı olanların eşlerinin 6'sının kardeşi, alkol bağımlısı olanların ve alkol bağımlısı eşlerin birisinin çocuğunda, alkol bağımlısı olanların, alkol bağımlısı olanların eşlerinin, kontrol grubunun ve kontrol grubunun eşlerinin 2'sinin ikinci derecede akrabalarında alkol kullanımı vardır. Alkol bağımlılarının 3'ünde ve alkol bağımlısı olanların eşlerinin 4'ünde birden fazla akrabasında alkol kullanımı olduğu belirlenmiştir. Alkol bağımlısı olan grupta 15 (%30.6) kişinin babası alkol kullanmaktayken kontrol grubunda 1(52.1) kişinin babası alkol kullanmaktadır. Sigara kullanımı açısından bakıldığında %45.1'i alkol bağımlılarında, %24.4'ü alkol bağımlısı olanların eşlerinde, %22'si kontrol grubunda ve %8.5'i kontrol grubunun eşlerinde yer almaktadır.

Tablo 3. Örneklemi Oluşturan Grupların Alkol ve Sigara Kullanımına İlişkin Özellikleri

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
Alkol Kullanımı	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Var	49	66.22	18	24.3	5	6.8	2	2.7	74	100
Yok	0	0	28	23.9	43	36.8	46	39.3	117	100
Akrabada Alkol Kullanımı										
Var	26	56.5	17	37	3	6.5	0	0	46	100
Yok	12	9.6	21	16.8	44	35.2	48	38.4	125	100
Akrabada Alkol Kullanan Kişiler										
Anne	0	0	1	100	0	0	0	0	1	100
Baba	15	78.9	3	15.8	1	5.3	0	0	19	100
Kardeş	5	45.5	6	54.5	0	0	0	0	11	100
Çocuk	1	50	1	50	0	0	0	0	2	100
2.Derece Akraba	2	33.3	2	33.3	2	33.3	2	33.3	6	100
Birden Fazla	3	42.9	4	57.1	0	0	0	0	7	100
Sigara Kullanımı										
Var	37	45.1	20	24.4	18	22	7	8.5	82	100
Yok	11	10.5	24	22.9	29	27.6	41	39	105	100

Alkol bağımlısı olan katılımcıların alkol kullanım özellikleri Tablo 4’de gösterilmiştir. Alkol bağımlısı olan hastaların %4.2’si 0-12 yaşlar arasında, %39.6’sı 13-16 yaşlar arasında, %39.6’sı 17-20 yaşlar arasında ve %16.7’si 21-40 yaşları arasında alkolle tanışmıştır. %2.1’i 0-12 yaşlar arasında, %4.2’si 13-16 yaşlar arasında, %12.5’i 17-20 yaşlar arasında, %68.8’i 21-40 yaşlar arasında ve %12.5’i 41-60 yaşlar arasında her gün alkol kullanımına başlamıştır. Grubun %46.9’u bir kez, %16.3’ü iki kez, %6.1’i üç kez, %24.5’i üçten fazla kez yatarak tedavi görmüşken, %6.1’i hiç yatarak tedavi görmemiştir. Alkol bağımlılarının %12.2’si 2 hafta-1 ay arasında, %4.1’i 5 hafta-6 ay arasında, %14.3’ü 7 ay-1 sene arasında, %32.7’si 13 ay-5 sene arasında ve %38.7’si 5 senden fazla en uzun ayıklık süresi yaşamışlardır. Şu anki ayıklık süresine bakıldığında %36.7’si 2 hafta-1 ay arasında, %6.1’i 5 hafta-6 ay arasında, %8.2’si 7 ay-1 sene arasında, %16.3’ü 13 ay-5 sene arasında ve %32.7’si 5 seneden fazladır.

Tablo 4. Alkol Bağımlısı Gruba Ait Bağımlılık Özellikleri

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)	
İlk Alkolle Tanışma Yaşı	N	%
0-12	2	4.2
13-16	19	39.6
17-20	19	39.6
21-40	8	16.7
Her gün Alkol Kullanımına Başlangıç Yaşı		
0-12	1	2.1
13-16	2	4.2
17-20	6	12.5
21-40	33	68.8
41-60	6	12.5
Yatarak Tedavi Alma Sayısı		
Yok	3	6.1
Bir	23	46.9
İki	8	16.3
Üç	3	6.1
Üçten Fazla	12	24.5
Yaşanmış En Uzun Ayıklık Süresi		
2 Hafta-1 Ay	6	12.2
5 Hafta-6 Ay	2	4.1
7 Ay-1 Sene	7	14.3
13 Ay- 5 Sene	16	32.7
5 Seneden Fazla	18	36.7
Şu Anki Ayıklık Süresi		
2 Hafta-1 Ay	18	36.7
5 Hafta-6 Ay	3	6.1
7 Ay-1 Sene	4	8.2
13 Ay- 5 Sene	8	16.3
5 Seneden Fazla	16	32.7

Katılımcılar evlilik yaşamlarına ilişkin özellikleri ise Tablo 5’te gösterilmiştir. Alkol bağımlısı hastaların 13’ünün, alkol bağımlısı hastaların eşlerinin 12’sinin, kontrol grubunun ve eşlerinin 9’unun birer çocuğu, alkol bağımlısı hastaların ve eşlerinin 31’inin, kontrol grubunun 31’inin ve kontrol grubunun eşlerinin 30’unun 2-3 tane çocuğu, alkol bağımlısı ve eşlerinin 2’sinin, kontrol grubunun 6’sının ve kontrol grubunun eşlerinin üçten fazla çocuğu varken, alkol bağımlısı hasta ve eşlerinin 4’ünün, kontrol grubu ve eşlerinin 2’sinin eşlerinin çocukları olmadığı saptanmıştır. Alkol bağımlıları ve eşlerinin

2'si kontrol grubu ve eşlerinin 1'i 1-12 aydır, alkol bağımlıları ve eşlerinin 4'ü, kontrol grubu ve eşlerinin de 4'ü 13-60 aydır, alkol bağımlısı ve eşlerinin 1'i, kontrol grubunun ve eşlerinin 9'u 61-120 aydır, alkol bağımlıları ve eşlerinin 14'ü ve kontrol grubu ve eşlerinin 12'si 121 ve 240 aydır, alkol bağımlıları ve eşlerinin 29'u ve kontrol grubu ve eşlerinin 22'si 240 aydan fazla süredir evlidir. Evlenme şekillerine göre, alkol bağımlısı ve eşlerinin 36'sı (%66.4) ve kontrol grubu ve eşlerinin 19'u (%34.6) flört ederek evlenirken, alkol bağımlısı ve eşlerinin %31'i ve kontrol grubu ve eşlerinin %69'u görücü usulü ile evlenmiştir. Alkol bağımlısı ve eşlerinin %58.8'inin ile kontrol grubu ve eşlerinin %41.2'sinin eşler arasında akrabalık olduğunu belirtmiştir. Eşler arasında akrabalık olmayanların % 48.8'i alkol bağımlısı ve eşleri, %51.2'si kontrol grubu ve eşleridir. Şimdiye kadar bir kez evlenenlerin %20.1'i alkol bağımlısı hastaları, %24.4'ü alkol bağımlısı hastaların eşleri, %27.4'ü kontrol grubu ve %28'i kontrol grubunun eşleridir. Birden fazla evlilik yaşayanların %53.3'ü alkol bağımlılarında, %30'u alkol bağımlıların eşlerinde, %10'u kontrol grubunda ve %6.7'si kontrol grubunun eşleri arasında yer almaktadır. Alkol bağımlısı hastaların 16'sı ve alkol bağımlısı hastaların eşlerinin 7'si önceki eşinin alkol kullanımı nedeniyle boşanmıştır. %23.1'i alkol bağımlısı olan kişilerin, %10.3'ü alkol bağımlısı hastaların eşlerinin, %35.9'u kontrol grubunun ve %30.8'i kontrol grubu eşlerinin evliliği ciddi olarak bitirmeyi hiç düşünmeyen kişiler arasında yer aldığı saptanmıştır. Alkol bağımlısı hastaların birisi, alkol bağımlısı hastaların eşlerinden 11'i ve kontrol grubunun eşlerinin 4'ü ekonomik özgürlüğünün olmadığını ve boşanırsa maddi olarak geçinemeyeceğini ifade etmiştir. Alkol bağımlılarının 18'i, alkol bağımlısı hastaların eşlerinin 22'si, kontrol grubunun 9'u ve kontrol grubunun eşlerinin 16'sı çocukları için evliliğini bitemeyeceğini belirtmiştir. Boşanmış insana toplumun bakışının iyi olmadığını düşünenlerin %26.3'ü alkol bağımlısı hastalarda, %52.6'sı alkol bağımlısı hastaların eşlerinde, %5.3'ü kontrol grubunda ve %15.8'i kontrol grubunun eşlerinde bulunmaktadır. Kontrol grubundan sadece bir kişinin boşanırsa günahkar olacağını bildirmiştir. Ailesinin boşanmasını asla kabul etmeyeceğini düşünenlerin %40'ı alkol bağımlısı hastalarda, yine %40'ı alkol bağımlısı

hastaların eşlerinde ve %20'si kontrol grubunun eşlerinde yer aldığı gözlenmiştir. Alkol bağımlısı hastaların eşlerinin 6'sı ise boşanırsa eşinin kendisine zarar vereceğini belirtmiştir. Alkol bağımlısı hastaların %5'i, alkol bağımlısı hastaların eşlerinin 15'i, kontrol grubunun 3'ü ve kontrol grubunun eşlerinin 2'si diğer nedenlerden dolayı boşanmak istememektedir. Son olarak akrabalarıyla birlikte yaşayanların %41.6'sı alkol bağımlısı hasta ve eşlerinde, %58.4'ü kontrol grubu ve eşlerinden oluşturmaktadır.

Tablo 5. Örneklemi Oluşturan Grupların Evlilik Yaşamlarına İlişkin Özellikleri

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
Evlilik Süresi	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1-12 ay	2	33.3	2	33.3	1	16.7	1	16.7	6	100
13-60 ay	4	25	4	25	4	25	4	25	16	100
61-120 ay	1	5	1	5	9	45	9	45	20	100
121-240 ay	14	27	14	27	12	23	12	23	52	100
240 aydan fazla	29	28.1	29	28.1	22	21.4	22	21.4	103	100
Evlenme Şekli										
Flört Ederek	36	32.7	36	32.7	19	17.3	19	17.3	110	100
Görücü Usulü	13	15.5	13	15.5	29	34.5	29	34.5	84	100
Eşler Arasında Akrabalık										
Var	10	29.4	10	29.4	7	20.6	7	20.6	34	100
Yok	39	24.4	39	24.4	41	25.6	41	25.6	160	100
Şimdiye Kadar Kez Evlenildiği										
Bir	33	20.1	40	24.4	45	27.4	46	28	164	100
Birden Fazla	16	53.3	9	30	3	10	2	6.7	30	100
Daha Önce Eşin Alkol Kullanımı Yüzünden Boşanma										
Var	16	69.6	7	30.4	0	0	0	0	23	100
Yok	32	80	8	20	0	0	0	0	40	100
“Evliliğimi bitirmeyi ciddi olarak hiç düşünmedim”										
Evet	27	23.1	12	10.3	42	35.9	36	30.8	117	100
Hayır	22	28.9	36	47.4	6	7.9	12	15.8	76	100

Tablo 5.'in devamı

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
“Ekonomik olarak özgür değilim, boşanırsam maddi olarak geçinemem.”										
Evet	1	6.2	11	68.8	0	0	4	25	16	100
Hayır	48	27	38	21.3	48	27	44	24.7	178	100
“Çocuklarım için evliliğimi bitiremem.”										
Evet	18	27.7	22	33.8	9	13.8	16	24.6	65	100
Hayır	31	24	27	20.9	39	30.2	21	24.8	129	100
“Boşanmış insana toplumun bakışı iyi değil.”										
Evet	5	26.3	10	52.6	1	5.3	3	15.8	19	100
Hayır	44	25.1	39	22.3	47	26.9	45	25.7	175	100
“Boşanırsam günahkâr olurum.”										
Evet	0	0	0	0	1	100	0	0	1	100
Hayır	49	25.4	48	24.9	48	24.9	48	24.9	193	100
“Ailem(annem-babam) bu durumu asla kabul etmez.”										
Evet	4	40	4	40	0	0	2	20	10	100
Hayır	45	24.5	45	24.5	48	26.1	46	25	184	100
“Boşanırsam eşim bana zarar verir.”										
Evet	0	0	6	100	0	0	0	0	6	100
Hayır	49	26.1	43	22.9	48	25.5	48	25.5	188	100
Diğer										
Evet	5	20	15	60	3	12	2	8	25	100
Hayır	44	26	34	20.1	45	26.6	46	27.2	169	100

Tablo 5.'in devamı

Demografik Özellik	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Çocuk Sayısı										
Yok	4	36.8	4	36.8	2	18.2	2	18.2	12	100
Bir	13	30.2	12	27.9	9	20.9	9	20.9	43	100
İki-Üç	31	25.2	31	25.2	31	25.2	30	24.4	123	100
Üçten Fazla	2	11.8	2	11.8	6	35.3	7	41.2	17	100
Birlikte Yaşanılan Akraba										
Var	5	20.8	5	20.8	7	29.2	7	29.2	24	100
Yok	44	25.9	44	25.9	41	24.1	41	24.1	170	100

Katılımcıların bağlanma türlerine göre dağılımları ise Tablo 6'da gösterilmiştir. Tabloya göre, güvenli bağlananların %25'i alkol bağımlısı hastaları, %25.7'si alkol bağımlısı hastaların eşleri, %25.7'si kontrol grubu ve %23.6'sı kontrol grubunun eşleridir. Kaçınan bağlananların %15.4'ü alkol bağımlısı hastalar, %30.8'i alkol bağımlısı hastaların eşleri, %19.2'si kontrol grubu ve % 34.6'sı kontrol grubunun eşleridir. Son olarak ikircikli bağlanma türü olanların %40'ı alkol bağımlısı hastalardan, %15'i alkol bağımlısı hastaların eşlerinden, %25'i kontrol grubundan ve %20'si kontrol grubunun eşlerinden oluşmaktadır.

Tablo 6. Örneklemi Oluşturan Grupların Bağlanma Biçimleri

Bağlanma Biçimleri	Alkol Bağımlısı (N=49)		Alkol Bağımlısı Eş (N=49)		Kontrol (N=48)		Kontrol Eş (N=48)		Toplam (N=194)	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Güvenli	37	25	38	25.7	38	25.7	25	23.6	148	100
Kaçıngan	4	15.4	8	30.8	5	19.2	9	34.6	26	100
İkircikli	8	40	3	15	5	25	4	20	20	100

Örneklemi oluşturan gruplar arasında Çift Uyum Ölçeği alt test ve toplam puanları açısından bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Sonuçta, tüm alt test ve toplam puanlar açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir (Tablo 7). Çift Anlaşması alt test puanlarına göre gruplar arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(3-150)}=3.137$, $p<.05$). Ortaya çıkan bu farkın kaynağını anlamak için Post Hoc analizlerinden Tukey testi yapılmıştır. Buna göre, alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=52.76), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=59.62) göre daha az çiftler arası anlaşma göstermektedir. Çift Doyum alt test puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($F_{(3-165)}=3.749$, $p<.05$). Ortaya çıkan bu farkın kaynağını anlamak için yapılan Post Hoc analizlerinden Tukey testi sonucunda, alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=62.78), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=75.2) göre daha az çiftler arası doyuma sahiptir. Sevgi Gösterme alt test puanları açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($F_{(3-147)}=3.723$, $p<.05$). Post Hoc analizlerinden Tukey testine göre ise, alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=87.03), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=100.97) göre daha az sevgi göstermektedir. Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları açısından gruplar arasında yine anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F_{(3-145)}=2.959$, $p<.05$). Buna göre, alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=80.94), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=91.32) göre daha az eşler arası bağlılık göstermektedir. Son olarak Çift Uyum Ölçeği toplam puanı açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($F_{(3-143)}=3.007$, $p<.05$). Buna göre de yine alkol bağımlısı hastaların eşleri

(Ort.=287.91), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=327.65) göre daha az çiftler arası uyum sergilemektedir.

Tablo 7. Örneklemi Oluşturan Grupların Çift Uyum Ölçeği Toplam ve Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Çift Uyum Ölçeği		Ortalamalar Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	p
Çift Anlaşması	Gruplar arası	1396.77	3	465.59	3.137*	.027
	Grup içi	21817	47	148.42		
	Toplam	23213.77	150			
Çift Doyumu	Gruplar arası	3963.8	3	1321.27	3.749*	.012
	Grup içi	57089.82	162	352.41		
	Toplam	61053.62	165			
Sevgi Gösterme	Gruplar arası	4892.64	3	1630.88	3.723*	.013
	Grup içi	63085.81	144	438.1		
	Toplam	67978.45	147			
Eşlerin Bağlılığı	Gruplar arası	3052.28	3	1017.43	2.956*	.035
	Grup içi	48875.06	142	344.19		
	Toplam	51927.34	145			
Toplam Ölçek Puanı	Gruplar arası	41844.68	3	13948.22	3.007*	.032
	Grup içi	649506	140	4639.33		
	Toplam	691350.6	143			

*p<.05

Tablo 8’de Örneklemi oluşturan gruplar arasında Mizaç ve Karakter Envanterinin Mizaç Özellikleri alt test ve toplam puanları açısından bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analiz sonuçları gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde, Yenilik Arayışı 3 alt test puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F_{(3-176)}=17.808$, $p<.001$). Ortaya Çıkan bu fark kaynağını anlamak için yapılan Post Hoc analizlerinden Tukey testi sonucunda, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=6.04), eşlerine (Ort.=4.07) göre, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=6.04), kontrol grubuna (Ort.=4.51) göre ve alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=4.07) kontrol grubu eşlerine (Ort.=3.32) daha fazla savurganlık ve tutumluluk alt ölçek puanına sahiptir. Yenilik Arayışı 4 açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark vardır ($F_{(3-179)}=2.789$, $p<.05$). Buna göre, alkol bağımlısı hastalar (Ort.=4.11), eşlerine (Ort.=3.26) daha fazla

düzensizlik-düzenlilik ölçek puanı almıştır. Yenilik Arayışı toplam puanı açısından yine gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($F_{(3-155)}=9.298$, $p<.001$). Post Hoc analizlerinden Tukey testi sonucunda, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=20.56), eşlerine (Ort.=15.89) göre, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=20.56), kontrol grubuna (Ort.=17.07) göre ve alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=15.89) kontrol grubu eşlerine (Ort.=15.61) göre daha fazla yenilik arayışı içindedirler. Zarardan Kaçınma 2 alt test puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($F_{(3-179)}=4.571$, $p<.01$). Yapılan Post Hoc analizlerinden Tukey testi sonucuna göre ise, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=3.89), kontrol grubunun eşlerine (Ort.=4.98) göre ve kontrol grubu (Ort.=4.09), eşine göre (Ort.=4.98) daha az belirsizlik korkusu yaşamaktadır. Gruplar arasında Ödül Bağımlılığı 3 alt test puanları açısından fark vardır ($F_{(3-179)}=2.789$, $p<.05$). Buna göre, alkol bağımlısı hastası (Ort.=2.11), eşlerine göre (Ort.=2.74) daha az bağımlılık göstermektedir. Son olarak Ödül Bağımlılığı toplam puanı açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Post Hoc analizlerinden Tukey testi sonucuna göre ise, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=13.54), eşlerine (Ort.=15.24) ve kontrol grubunun eşlerine (Ort.=15.24) göre daha az ödül bağımlılığı vardır. Mizaç özelliklerinin diğer alt test puanları açısından ise gruplar arasında anlamlı bir olmadığı görülmüştür.

Tablo 8. Örneklemi Oluşturan Grupların Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Mizaç Özellikleri		Ortalamalar Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	p
Yenilik Arayışı 1	Gruplar arası	19.26	3	6.42	1.537	.207
	Grup içi	697.27	167	4.17		
	Toplam	716.53	170			
Yenilik Arayışı 2	Gruplar arası	25.01	3	8.34	2.563	.056
	Grup içi	562.99	173	3.25		
	Toplam	588.01	176			
Yenilik Arayışı 3	Gruplar arası	181.73	3	60.58	17.808*	.000
	Grup içi	588.5	173	3.4		
	Toplam	770.23	176			
Yenilik Arayışı 4	Gruplar arası	21.73	3	7.24	2.789**	.042
	Grup içi	457.08	176	2.6		
	Toplam	478.8	179			
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	Gruplar arası	603.26	3	201.09	9.298*	.000
	Grup içi	3287.17	152	21.63		
	Toplam	3890.44	155			
Zarardan Kaçınma 1	Gruplar arası	12.85	3	4.28	.946	.420
	Grup içi	742.55	164	4.53		
	Toplam	755.4	167			
Zarardan Kaçınma 2	Gruplar arası	33.49	3	11.16	4.571***	.004
	Grup içi	429.9	176	2.44		
	Toplam	463.39	179			
Zarardan Kaçınma 3	Gruplar arası	7.32	3	2.44	.553	.646
	Grup içi	771.35	175	4.41		
	Toplam	778.67	178			
Zarardan Kaçınma 4	Gruplar arası	19.212	3	6.4	1.537	.207
	Grup içi	720.77	152	4.17		
	Toplam	739.98	155			
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	Gruplar arası	203.44	3	67.81	2.048	.110
	Grup içi	5033.71	167	33.12		
	Toplam	5237.15	170			
Ödül Bağımlılığı 1	Gruplar arası	14.12	3	4.71	1.730	.163
	Grup içi	454.38	167	2.72		
	Toplam	468.5	170			
Ödül Bağımlılığı 2	Gruplar arası	7.2	3	2.4	.952	.417
	Grup içi	446.36	177	2.5		
	Toplam	453.56	180			
Ödül Bağımlılığı 3	Gruplar arası	12.64	3	4.21	2.789**	.042
	Grup içi	266	176	1.51		
	Toplam	278.64	179			
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	Gruplar arası	73.64	3	24.55	3.376**	.020
	Grup içi	1134.14	156	7.27		
	Toplam	1207.77	159			
Sebat Etme	Gruplar arası	2.34	3	.779	.217	.884
	Grup içi	617.47	172	3.59		
	Toplam	619.81	175			

*p<.001, **p<.05, ***p<.01

Örnekleme oluşturan gruplar arasında Mizaç ve Karakter Envanterinin Karakter Özellikleri alt test ve toplam puanları açısından bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Tek Yönlü Varyans Analiz sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir. Sonuçta Kendi Kendini Yönetme 5 alt test puanları ($F_{(3-168)}=6.200$, $p<.01$), İşbirliği Yapma 1 ($F_{(3-171)}=3.544$, $p<.05$), İşbirliği Yapma 2 ($F_{(3-168)}=3.115$, $p<.05$), İşbirliği yapma 3 ($F_{(3-166)}=3.396$, $p<.05$), İşbirliği Yapma 4 ($F_{(3-174)}=2.921$, $p<.05$), İşbirliği Yapma 5 ($F_{(3-176)}=5.740$, $p<.01$), toplam İşbirliği Yapma ($F_{(3-131)}=3.261$, $p<.05$) ve Kendi Kendini Aşma 3 ($F_{(3-160)}=3.131$, $p<.05$) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu, diğer alt test puanları açısından ise anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Kendi Kendini Yönetme 5 alt test puanlarında ortaya çıkan bu farkın kaynağını anlamak için yapılan Post-Hoc analizlerinden Tukey testi sonucuna göre, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=7.19), eşlerine (Ort.=8.92) göre, alkol bağımlısı hastaları (Ort.=7.19), kontrol grubuna (Ort.=8.62) göre daha az ancak alkol bağımlısı hastaların eşleri (Ort.=8.92) kontrol grubu eşlerine (Ort.=8.5) göre daha fazla aydınlanmış ikinci mizaç özelliklerine sahiptir. İşbirliği Yapma alt test puanları açısından bakıldığında bağımlı hastaların, eşlerine, kontrol grubuna ve kontrol grubu eşlerine göre anlamlı bir şekilde daha az işbirliği yapma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Kendi Kendini Aşma 3 alt test puanlarına göre ise, alkol bağımlısı hastaların (Ort.=6.9) kontrol grubunun eşlerine (Ort.=8.45) göre daha az puan aldığı görülmüştür.

Tablo 9. Örneklemi Oluşturan Grupların Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanlarına Ait Tek-Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Karakter Özellikleri		Ortalamalar Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	p
Kendi Kendine Yönetme 1	Gruplar arası	4.54	3	1.51	.359	.783
	Grup içi	683.32	162	4.212		
	Toplam	687.86	165			
Kendi Kendine Yönetme 2	Gruplar arası	14.83	3	4.94	1.934	.126
	Grup içi	432.03	169	2.56		
	Toplam	446.87	172			
Kendi Kendine Yönetme 3	Gruplar arası	5.74	3	1.91	1.072	.362
	Grup içi	314.32	176	1.79		
	Toplam	320.06	179			
Kendi Kendine Yönetme 4	Gruplar arası	38.12	3	12.71	2.050	.109
	Grup içi	1035.23	167	6.2		
	Toplam	1073.34	170			
Kendi Kendine Yönetme 5	Gruplar arası	71.76	3	23.92	6.200**	.001
	Grup içi	636.62	165	3.86		
	Toplam	708.38	168			
Kendi Kendine Yönetme Toplam Puanı	Gruplar arası	132.92	3	44.31	1.055	.371
	Grup içi	5671.09	135	42.01		
	Toplam	5804.01	138			
İşbirliği Yapma 1	Gruplar arası	27.96	3	9.32	3.544*	.016
	Grup içi	441.67	168	2.63		
	Toplam	469.63	171			
İşbirliği Yapma 2	Gruplar arası	21.05	3	7.02	3.115*	.028
	Grup içi	371.63	165	2.25		
	Toplam	392.67	168			
İşbirliği Yapma 3	Gruplar arası	17.08	3	5.69	3.396*	.019
	Grup içi	273.28	163	1.68		
	Toplam	290.36	166			
İşbirliği Yapma 4	Gruplar arası	47.26	3	15.75	2.921*	.036
	Grup içi	922.42	171	5.39		
	Toplam	969.68	174			
İşbirliği Yapma 5	Gruplar arası	31.5	3	10.5	5.740**	.001
	Grup içi	316.41	173	1.83		
	Toplam	347.91	176			
İşbirliği Yapma Toplam Puan	Gruplar arası	374.7	3	91.57	3.261*	.024
	Grup içi	3594.29	128	28.08		
	Toplam	3868.99	131			
Kendi Kendini Aşma 1	Gruplar arası	7.65	3	2.55	0.448	.719
	Grup içi	945.06	166	5.69		
	Toplam	952.71	169			

Tablo 9.'un devamı

Karakter Özellikleri		Ortalamalar Toplamı	sd	Ortalama Kareler	F	p
Kendi Kendini Aşma 2	Gruplar arası	.805	3	0.27	0.073	.975
	Grup içi	627.03	170	3.69		
	Toplam	627.839	173			
Kendi Kendini Aşma 3	Gruplar arası	58.23	3	19.41	3.131*	.027
	Grup içi	973.37	157	6.2		
	Toplam	1031.60	160			
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	Gruplar arası	38.83	3	12.94	0.497	.685
	Grup içi	3699.61	142	20.05		
	Toplam	3738.44	145			

*p<.05, **p<.01

Tablo 10'da alkol bağımlısı olan hastalara uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek puanları arasındaki korelasyon sonuçları gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, ikircikli bağlanma türü ile Çift Anlaşma ($r=-.424$, $p<.01$), Çift Doyum ($r=-.402$, $p<.01$), Sevgi Gösterme ($r=-.429$, $p<.01$), Çiftlerin Bağımlılığı ($r=-.425$, $p<.01$) alt ölçek puanları ve Çiftler Uyum Ölçeği toplam puanları ($r=-.451$, $p<.01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre, ikircikli bağlanma arttıkça, çift anlaşması, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağımlılığı ve çiftler uyumu ölçek puanlarının azalmaktadır. Kaçınan bağlanma türü ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Kendi Kendini Aşma Toplam puanları arasında ise ($r=.450$, $p<.01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre kaçınan bağlanma türü arttıkça Kendi Kendini Aşma puanlarının da artmaktadır. Tabloya bakıldığında bağlanma türleri ile diğer ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 10. Alkol Bağımlısı Gruba Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	İkircikli Bağlanma
Çift Anlaşması	.258	-.253	-.424**
Çift Doyumu	.290	-.152	-.402**
Sevgi Gösterme	.288	-.272	-.429**
Çiftlerin Bağlılığı	.213	-.266	-.425**
Çiftler Uyum Ölçeği Toplam Puanı	.252	-.293	-.451**
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	-.291	-.292	-.173
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.282	.331	.152
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	.099	-.204	-.216
Sebat Etme	.048	.003	-.006
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	-.201	-.017	-.170
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.113	-.068	.003
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	.194	.450**	.212

**p<.01

Alkol bağımlısı gruba uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin alt ölçek puanları arasındaki ilişkiye ait sonuçlar Tablo 11'de belirtilmiştir. Bun göre, Çift Anlaşması alt test puanları ile Ödül Bağımlılığı Toplam puanları ($r=.396$, $p<.05$) ve Kendi Kendini Yönetme toplam puanları ($r=.392$, $p<.05$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre, çift anlaşması alt test puanları arttıkça, ödül bağımlılığı ve kendi kendini yönetme puanları artmaktadır. Çift Doyumu alt test puanları ile Ödül Bağımlılığı toplam puanları arasında ($r=.413$, $p<.05$), Sevgi Gösterme alt test puanları ile Ödül Bağımlılığı toplam puanları arasında ($r=.398$, $p<.05$) ve Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları ile de Ödül Bağımlılığı toplam puanları arasında ($r=.371$, $p<.05$) pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme ve Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları arttıkça Ödül Bağımlılığı

test puanı da artmaktadır. Çift Uyum Ölçeği alt test puanları ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin diğer alt test puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo 11. Alkol Bağımlısı Gruba Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Çift Anlaşması	Çift Doyumu	Sevgi Gösterme	Çiftlerin Bağlılığı
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	.064	.254	.165	.215
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.277	-.297	-.198	-.100
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	.396*	.413*	.398*	.371*
Sebat Etme	.304	.108	.182	.089
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.392*	.260	.276	.172
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	-.088	-.244	-.234	-.265
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	-.147	-.030	-.102	.085

*p<.05

Tablo 12'de alkol bağımlısı olan hastaların eşlerine uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek puanları arasındaki korelasyon sonuçları gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, ikircikli bağlanma türü ile Çift Anlaşma ($r=-.513$, $p<.01$), Çift Doyum ($r=-.439$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=-.518$, $p<.01$), Çiftlerin Bağlılığı ($r=-.495$, $p<.01$) alt ölçek puanları, Çiftler Uyum Ölçeği toplam puanları ($r=-.498$, $p<.01$) ve Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Yenilik Arayışı toplam puanı ($r=-.408$, $p<.05$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre, ikircikli bağlanma arttıkça, çift anlaşması, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağlılığı, çiftler uyumu ve yenilik arayışı ölçek puanlarının azalmaktadır. Kaçınan bağlanma türü ile Çift Doyumu ($r=-.389$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=-.387$,

$p<.05$), Çiftlerin Bağlılığı ($r=-.455$, $p<.05$), Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ($r=-.426$, $p<.05$) negatif yönde Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Zarardan Kaçınma Toplam puanları arasında ise ($r=.405$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre kaçınan bağlanma türü arttıkça, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme, Çiftlerin Bağlılığı, Çift Uyum ölçeği toplam puanları azaltmakta Zarardan Kaçınma puanları ise artmaktadır. Tabloya bakıldığında bağlanma türleri ile diğer ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Tablo 12. Alkol Bağımlısı Hastaların Eşlerine Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	İkircikli Bağlanma
Çift Anlaşması	.115	-.344	-.513**
Çift Doyumu	.044	-.389*	-.439*
Sevgi Gösterme	.067	-.387*	-.518**
Çiftlerin Bağlılığı	.063	-.455*	-.495**
Çift Uyum Ölçeği Toplam Puanı	.061	-.426*	-.498**
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	.241	-.269	-.408*
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	.005	.405*	.179
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	-.048	-.255	.174
Sebat Etme	-.001	.223	.143
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.047	-.076	-.411
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.387	-.230	-.247
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	.164	.308	.074

* $p<.05$, ** $p<.01$

Alkol bağımlısı hastaların eşlerine uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin alt ölçek puanları arasındaki ilişkiye ait sonuçlar Tablo 13'de belirtilmiştir. Bun göre, Çift Doyumu alt test puanları ile Yenilik Arayışı toplam puanları arasında ($r=.366$, $p<.05$) arasında pozitif yönlü

anlamli iliŖki olduğu saptanmıŖtır. Buna göre,  ift Doyumu alt test puanları arttı a Yenilik ArayıŖı test puanı da artmaktadır. Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları ile Zarardan Kaçınma Toplam puanları ($r=-.403$, $p<.05$) arasında ise negatif yönlü anlamli bir iliŖki olduğu bulunmuŖtur. Buna göre çiftlerin Bağlılığı test puanı arttı a, Zarardan Kaçınma test puanları azalmaktadır. Çift Uyum  l eği alt test puanları ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin diğer alt test puanları arasında ise anlamli bir iliŖki olmadığı g r lm Ŗtir.

Tablo 13. Alkol Bağımlısı Hastaların EŖlerine Uygulanan  ift Uyum  l eği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt  l ek Puanları Arasındaki Korelasyon

	�ift AnlaŖması	�ift Doyumu	Sevgi Gösterme	�iftlerin Bağlılığı
Yenilik ArayıŖı Toplam Puanı	.186	.366*	.254	.320
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.315	-.234	-.377	-.403*
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	-.070	-.060	-.054	-.015
Sebat Etme	.145	-.027	.109	.185
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.017	-.019	.063	.161
�Ŗbirliđi Yapma Toplam Puanı	-.341	-.073	-.263	-.209
Kendi Kendini AŖma Toplam Puanı	.165	.178	.205	.226

* $p<.05$

Tablo 14'de kontrol grubuna uygulanan Bağlanma  l eği ile  ift Uyum  l eği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt  l ek puanları arasındaki korelasyon sonuçları g sterilmiŖtir. Sonuçta, ikircikli bağlanma türü ile  ift Doyum ($r=-.365$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=-.349$, $p<.05$), çiftlerin Bağımlılığı ($r=-.381$, $p<.05$) alt ölçek puanları,  iftler Uyum  l eği toplam puanları ($r=-.343$, $p<.05$) ve Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Kendi Kendini Yönetme toplam puanı ($r=-.381$, $p<.05$) arasında negatif yönde anlamli bir iliŖki olduğu bulunmuŖtur. Buna göre, ikircikli

bağlanma arttıkça, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağlılığı, çiftler uyumu ve kendi kendini yönetme ölçek puanlarının azalmaktadır. Kaçınan bağlanma türü ile Çift Anlaşma ($r=-.361$, $p<.05$), Çift Doyumu ($r=-.302$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=-.390$, $p<.05$), Çiftlerin Bağlılığı ($r=-.390$, $p<.05$), Çift Uyum Ölçeği toplam puanı ($r=-.379$, $p<.05$), Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Kendi Kendini Yönetme Toplam puanları arasında ise ($r=-.361$, $p<.05$) negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre kaçınan bağlanma türü arttıkça, Çift Anlaşma, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme, Çiftlerin Bağlılığı, Çift Uyum ölçeği Kendi Kendini Yönetme puanları toplam puanları azaltmaktadır. Tabloya bakıldığında bağlanma türleri ile diğer ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Tablo 14. Kontrol Grubuna Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	İkircikli Bağlanma
Çift Anlaşması	.273	-.361*	-.252
Çift Doyumu	.272	-.302*	-.365*
Sevgi Gösterme	.325	-.390*	-.349*
Çiftlerin Bağlılığı	.322	-.390*	-.381*
Çiftler Uyum Ölçeği Toplam Puanı	.320	-.379*	-.343*
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	.050	.147	.057
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	.022	-.046	.093
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	.063	-.067	-.078
Sebat Etme	.087	.254	.078
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.236	-.361*	-.381*
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.119	-.269	-.245
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	-.081	.118	.292

* $p<.05$

Kontrol grubuna uygulanan Çift Uyumu Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin alt ölçek puanları arasındaki ilişkiye ait sonuçlar Tablo 15'de belirtilmiştir. Bun göre, Çift Doyumu alt test puanları ile Kendi Kendini Yönetme toplam puanları arasında ($r=.373$, $p<.05$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, Çift Doyumu alt test puanları arttıkça Kendi Kendini Yönetme test puanı da artmaktadır. Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları ile Ödül Bağımlılığı Toplam puanları ($r=-.416$, $p<.05$) ve Kendi Kendini Yönetme Toplam puanları ($r=.377$, $p<.05$) arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre Çiftlerin Bağlılığı test puanı arttıkça, Ödül bağımlılığı ve Kendi Kendini Yönetme test puanları azalmaktadır. Sevgi Gösterme alt test puanları ile Ödül Bağımlılığı Toplam puanları ($r=.354$, $p<.05$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre de sevgi gösterme puanı arttıkça ödül bağımlılığı puanı artmaktadır. Çift Uyum Ölçeği alt test puanları ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin diğer alt test puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo 15. Kontrol Grubuna Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon-

	Çift Anlaşması	Çift Doyumu	Sevgi Gösterme	Çiftlerin Bağlılığı
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	-.024	-.032	-.069	-.044
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.188	-.136	-.150	-.138
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	.227	.223	.354*	.416*
Sebat Etme	.109	.233	.157	.111
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.296	.373*	.333	.377*
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.118	.006	.140	.152
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	.042	-.076	-.012	-.049

* $p<.05$

Tablo 16’da kontrol grubunun eşlerine uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek puanları arasındaki korelasyon sonuçları gösterilmiştir. Sonuçta, ikircikli bağlanma türü ile Çift Anlaşma ($r=-.500$, $p<.01$), Çift Doyum ($r=-.395$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=-.480$, $p<.01$), Çiftlerin Bağımlılığı ($r=-.425$, $p<.01$) alt ölçek puanları, Çiftler Uyum Ölçeği toplam puanları ($r=-.471$, $p<.01$) ve Mizaç ve Karakter Envanteri’nin Kendi Kendini Yönetme toplam puanı ($r=-.525$, $p<.01$) ve İşbirliği Yapma Toplam Puanı ($r=-.478$, $p<.01$) arasında negatif yönde Zarardan Kaçınma Toplam Puanı ($r=.329$, $p<.05$) arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre, ikircikli bağlanma arttıkça, çift anlaşma, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağımlılığı, çiftler uyumu ve kendi kendini yönetme ölçek puanlarının azalmakta, zarardan kaçınma puanları da artmaktadır. Kaçıngan bağlanma türü ile Çift Anlaşma ($r=-.359$, $p<.05$), Mizaç ve Karakter Envanteri’nin Kendi Kendini Yönetme Toplam puanları arasında ($r=-.465$, $p<.01$) ve İşbirliği Yapma Toplam puanları ($r=-.357$, $p<.05$) arasında negatif yönde Zarardan Kaçınma Toplam puanları ($r=.460$, $p<.01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre kaçıngan bağlanma türü arttıkça, Çift Anlaşma, Çift Doyumu, Kendi Kendini Yönetme puanları toplam puanları azaltmakta ancak Zarardan Kaçınma puanları artmaktadır. Tabloya bakıldığında bağlanma türleri ile diğer ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Tablo 16. Kontrol Grubu Eşlerine Uygulanan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği, Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	İkircikli Bağlanma
Çift Anlaşması	-.165	-.359*	-.500**
Çift Doyumu	.032	-.201	-.395*
Sevgi Gösterme	.000	-.278	-.480**
Çiftlerin Bağlılığı	.035	-.275	-.425**
Çiftler Uyum Ölçeği Toplam Puanı	.010	-.289	-.471**
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	.004	-.233	-.286
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.094	.460**	.329*
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	.173	-.072	-.060
Sebat Etme	.119	-.205	-.143
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.040	-.465**	-.525**
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.149	-.357*	-.478**
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	-.249	.298	.292

*p<.05, **p<.01

Kontrol grubunun eşlerine uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin alt ölçek puanları arasındaki ilişkiye ait sonuçlar Tablo 17'de belirtilmiştir. Bun göre, Kendi Kendini Yönetme toplam puanları ile Çalışma Anlaşması ($r=.464$, $p<.01$), Çift Doyumu ($r=.341$, $p<.05$), Sevgi Gösterme ($r=.431$, $p<.01$) ve Çiftlerin Bağlılığı ($r=.447$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, Çift Anlaşması, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme ve Çiftlerin Bağlılığı alt test puanları arttıkça Kendi Kendini Yönetme test puanı da artmaktadır. Çift Anlaşması puanı ile Kendi Kendini Aşma test puanları ($r=-.360$, $p<.05$), arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre çift anlaşması puanı arttıkça, kendi kendini aşma puanları azalmaktadır. Çift Uyum Ölçeği alt test puanları ile Mizaç

ve Karakter Envanteri'nin diğer alt test puanları arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo 17. Kontrol Grubu Eşlerine Uygulanan Çift Uyum Ölçeği ile Mizaç ve Karakter Envanteri Alt Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon

	Çift Anlaşması	Çift Doyumu	Sevgi Gösterme	Çiftlerin Bağlılığı
Yenilik Arayışı Toplam Puanı	-.044	.120	.038	.042
Zarardan Kaçınma Toplam Puanı	-.102	-.213	-.221	-.215
Ödül Bağımlılığı Toplam Puanı	-.167	-.037	-.023	.002
Sebat Etme	.037	.090	.042	.048
Kendi Kendini Yönetme Toplam Puanı	.464**	.341*	.431**	.447**
İşbirliği Yapma Toplam Puanı	.203	.212	.274	.312
Kendi Kendini Aşma Toplam Puanı	-.360*	-.328	-.342	-.339

*p<.05, **p<.01

6. TARTIŞMA

Bağımlılar genellikle özgüvenleri zayıf ve kaygılı insanlardır, hayatın getireceği zorluklardan ürkererek onlardan kaçmak isterler. Alkol ve uyuşturucu maddelerin kaygıyı azaltan niteliği, bunların zorluklardan kaçan kişilerce bir “desteklenme aracı” olarak kullanılmasına yol açmaktadır. Alkol ve uyuşturucuların yarattığı geçici “sığınma ortamları” ve verdiği geçici rahatlama, kullananlarda önceleri alışkanlık, daha sonra ise bağımlılık veya tutsaklık oluşturmaktadır[19].

Alkol bağımlılığı kişinin bedeninde fiziksel ve ruhsal sorunlar oluşturur. İşlevselliği de etkileyerek bireyin aile ve sosyal yaşamını bozar. Neden olduğu kazalar ve sosyal problemler nedeniyle kişisel bir sorun olmaktan çıkıp sosyal bir boyut da kazanır.

Alkol bağımlılığının birey ve toplum sağlığı adına bu kadar önemli olması araştırmacılar da; hastaların evlilik yaşamı, kişilik özellikleri, bağlanma biçimi gibi konularda çalışma merakı uyandırmıştır.

Bu araştırmada da alkol bağımlılarındaki bağlanma biçimi, mizaç ve karakter özellikleri, evlilik uyumu ve bunlar arasındaki ilişkinin incelenmesi planlanmıştır.

Çalışmaya alınan bireyler evlilik sayıları açısından değerlendirildiğinde; alkol bağımlılarının %53.3’ü, alkol bağımlıların eşlerinin %30’u, kontrol grubunun %10’u ve kontrol grubunun eşlerinin %6.7’si birden fazla evlilik yapmıştır. Alkol bağımlıları grubundaki 49 hastadan 16(%32.7)’si alkol nedeni ile boşandıklarını bildirmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere alkol bağımlılarında azımsanamayacak düzeyde boşanmaların olduğu görülmüş ve bu bulgu, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi alkol bağımlılığının aile içi sorunları, geçimsizliği ve ayrılma oranını artırdığı sonuçları ile paralellik göstermiştir[34].

Aile kavramının kapsamı kültürden kültüre değişiklik gösterebilse de genel olarak eşlerin anne-baba ya da kardeşlerini de kapsayabilmektedir. Kendi kültürümüz açısından bakıldığında eşler ve çocuklar dışında eşlerin birinci derecede kan bağı bulunan yakınlarının da aileye dahil olduğu görülmektedir[73]. Bu aileye katılma şekli bazen birlikte yaşama şeklinde görülmektedir. Bu çalışmaya katılan çiftlerin % 87,6'sının çekirdek aile olduğu ve % 12,4'ünün kalabalık ailede yaşadığı görülmüştür. Bu oranlar kontrol grubu ile karşılaştırıldığında alkol bağımlılarınin grubunda benzerdir. Bu sonuçlar Arıkan ve Coşar'ın yaptığı çalışmada bildirilen % 90 hastanın çekirdek aile yapısında olduğu sonucu ile tutarlıdır[92].

Literatürde alkole başlama yaşının 10 yaşına kadar inebildiğini bildiren çalışmalar mevcuttur[93]. Alkole başlama yaşının gelişimsel bir süreç olarak ergenlik dönemi içinde yer aldığı aşıkardır. Çalışmamızda alkol bağımlısı olan hastaların %39.6'sı 13-16 yaşlar arasında, %39.6'sı 17-20 yaşlar arasında alkole tanışmıştır, %68.8'i 21-40 yaşlar arasında her gün alkol kullanmaya başlamıştır. Benzer şekilde literatürde alkole başlama yaş aralığının genellikle 14-20 yaşları olduğu gösterilmiştir[34, 94, 95]. Mırsal ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada; katılımcıların ilk kez alkol kullanmaya başlama ve düzenli alkol kullanmaya başlama yaş ortalamaları bu çalışmadaki ile benzer bulunmuştur[95]. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışma yine bizim bulgularımızı destekler nitelikte iken, C. Atbaşoğlu ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışma ise bizim bulgularımızdan farklı olarak alkole daha ileri yaşta başlandığını ileri sürülmüştür [96, 97].

Alkol bağımlılığının etyolojisinde birçok faktör rol oynamaktadır bunlardan birisi de akrabalarındaki alkol kullanımıdır[98]. Kontrol grubunun eşlerinin akrabalarında alkol kullanımı yok iken diğer grupların akrabalarındaki alkol kullanımı oranları sırasıyla; alkol bağımlılarında %56.5, alkol bağımlıları eşlerinde %37, kontrol grubunda %6.3 şeklindedir. Oranlar kontrol grubu ve eşlerinin oranlarına göre alkol bağımlıları ve eşlerinde fark edilir derecede yüksek

bulunmuştur. Bu sonuç Dr. Gülömür Çınar'ın yapmış olduğu tez çalışması[99] ve Evren ve Ögel'in çalışma sonuçlarıyla uyumludur[100].

Anne babanın alkol ya da madde kullanımı, ergenin alkol ya da maddeye ulaşabilirliğini etkileyen faktörlerden biridir. Ailede alkol kullanım öyküsünün, alkol bağımlılığı için bir risk etmeni olduğunu bildiren birçok çalışma vardır [101, 102]. Ev ortamında sigara ve alkol gibi elde edilebilirliği kolay olan maddelere yakınlık, gençler için bir risk oluşturmaktadır. Ergenlerle yapılan bir araştırmada ergenlerin, %16.1'inin en son alkollü içeceği kendi evinde ya da bir arkadaşının evinde tükettiği tespit edilmiştir[103]. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde alkol bağımlılığının oluşması sırasında ikinci dereceden akrabalarından çok birincil sosyal grup olan ailedeki birinin model olarak alınması beklenen bir durumdur, çünkü en çok karşılaşılan kişi aileden biri olacaktır[104]. Yaptığımız çalışmada Alkol bağımlısı olan grupta 15 (%30.6) kişinin babası alkol kullanmaktayken kontrol grubunda 1(52.1) kişinin babası alkol kullanmaktadır. Bu fark kontrol grubunu heterojen alamayışımızdan kaynaklanıyor olabilir. Diğer yandan bu sonuç alkol kullanan ebeveynlerden doğan ergenler arasında alkol kullanımında artış olduğunu rapor eden çalışmalarla uyumludur. Bazı çalışmalarda ise bizimkinden farklı olarak böyle bir korelasyona rastlanmamıştır[105-107].

Evliliğin insanın en önemli kişiler arası davranışı olduğu göz önüne alınca evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmaların neden bu kadar çok olduğu bir nebze anlaşılacaktır. Bu araştırmada örnekleme oluşturan gruplar Çift Uyum Ölçeği Toplam ve Alt Ölçek Puanlarına göre karşılaştırıldığında; “Çiftler Arası Anlaşma”, “Çift Doyumu”, “Sevgi Gösterme”, “Çiftlerin Bağlılığı” alt ölçek puanları ve Çift Uyum Ölçeği toplam puanı alkol bağımlısı hastaların eşlerinde kontrol grubunun eşlerine göre daha düşük bulunmuştur, bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Literatüre bakıldığında C.Kaptanoğlu ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada alkol bağımlılığı tanısı olan 35 kişi incelenmiştir. Ayrıca sonuçlar 20 nörotik hastanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Bizim çalışmamızı destekler şekilde alkol grubunda kontrol grubundan daha fazla evlilik problemi

bildirilmiştir[108]. Sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin pek çok sorumluluğu paylaşmayı ve üstlenmeyi gerektirdiği evlilik kurumu içerisinde alkol bağımlılığı olan kişi kendine düşen görevleri uygun bir biçimde yerine getirememeye başlayacak, ev idaresi ile ilgili birçok konuda eşe gerekli desteğin ve ilginin verilmesi mümkün olmayacaktır. Böyle bir durumda evlilik uyumunda bozulma olması beklenebilir.

Cowan ve arkadaşları (1985), ebeveyn olmuş çiftlerin ebeveyn olmamış çiftlere göre daha fazla tartışma ve anlaşmazlık yaşadıklarını ortaya koymuş ve bu çiftlerin ilişkilerinde artık kendilerini daha az “sevgili” gibi hissettiklerini göstermişlerdir[109]. Bu araştırmada alkol bağımlısı hasta ve eşlerinin 4’ünün, kontrol grubu ve eşlerinin 2’sinin çocuklarının olmadığı saptanmıştır. Örneklem grubumuzun küçüklüğü, çocuğu olmayan çift sayısının azlığı nedeniyle çocuk sahibi olmamanın evlilik uyumu ile ilişkisine bakılamamıştır.

Evlilik sosyal yapı içinde bir bütün olmayı sağlar. Çiftler sıklıkla evliliğe başlarken mutluluk huzur ve güven gibi beklentiler içindedir. Sürdürülebilir bir evlilik için aile olmak kadar çiftlerin bireysel doyumları da önemlidir. Ancak alkol bağımlıların evliliklerinde sıklıkla işler yolunda gitmez, bir tarafta alkolün kısıracındaki hasta diğer tarafta onun yokluğunda sırtında ağır bir yük hisseden eş vardır. İlginç bir şekilde sorunlara rağmen evlilik devam eder. Bu çalışmada; Alkol bağımlısı eşlerinin %89,7’si evliliklerini bitirmeyi ciddi olarak düşünmekte ancak evliliklerini sürdürmektedirler. Evliliğin devam ettirilmesinde etkili faktörler sorgulandığında; ‘’ çocuklarım için evliliğimi bitiremem’’ yanıtı belirgin olarak yüksek saptanmıştır. Bunun haricinde ilginç olarak ‘’onsuz yapamam - bensiz kalamaz’’ gibi sebeplerle evliliğini devam ettiren sayısı da azımsanamaz.

Bağımlıların çoğu zaman kişilerarası ilişkilerde sıkıntı yaşaması bunlarda bir bağlanma bozukluğu olduğunu düşündürmektedir[10]. Literatürde bu konu ile ilgili çalışma sayısı azdır. Bizim çalışmamızda gruplar bağlanma biçimlerine göre değerlendirildiğinde güvenli bağlananların (alkol bağımlısı, eş,

kontrol erkek ve eş’de sırasıyla 37, 38, 38, 25) sayısının çoğunlukta olduğu buna karşın kaçınan bağlananların (alkol bağımlısı, eşi, kontrol erkek ve eş’de sırasıyla 4, 8, 5, 9) ve ikircikli bağlananların (alkol bağımlısı, eşi, kontrol erkek ve eş’de sırasıyla 8, 3, 5, 4) sayısının düşük olması nedeniyle gruplar arasında istatistiksel olarak karşılaştırma yapılamamıştır. Güvenli bağlanma açısından bakıldığında gruplar arasında fark yoktur. Bu sonuçlara göre daha önceki çalışmalardan farklı olarak alkol bağımlılığı olan hastalarda güvenli bağlanma oranı fazladır[110-112]. Bu fark daha önceki çalışmalara katılımların bireysel olmasından kaynaklanıyor olabilir zira bizim çalışmamız çiftler halinde yapıldığından güvensiz bağlanan bireyler kümenin dışında kalmış olabilir.

Bowlby’nin çalışmalarından başlamak üzere güvensiz bağlanma biçimi daha sonraki yaşam dönemlerinde psikopatolojinin belirleyicisi olarak düşünülmüşken güvenli bağlanma sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmiştir[113, 114].

Bu çalışmada alkol bağımlısı ve bağımlı eşlerinin yer aldığı gruplarda yapılan Bağlanma Ölçeği ile Çift Uyum Ölçeği puanları arasındaki karşılaştırmada ikircikli bağlanma arttıkça, çift anlaşması, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağlılığı ve çiftler uyumu ölçek puanlarının azaldığı bulunmuştur. Kontrol grubuna gelince benzer şekilde ikircikli bağlanma arttıkça, çift doyumu, sevgi gösterme, çiftlerin bağlılığı, çiftler uyumu ölçek puanlarının azaldığı; kaçınan bağlanma türü arttıkça, Çift Anlaşması, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme, Çiftlerin Bağlılığı, Çift Uyum ölçeği toplam puanları azaldığı görülmektedir. Kontrol grubunun eşlerinin oluşturduğu grupta yapılan karşılaştırmalarda da ikircikli bağlanma türü puanları arttıkça Çift Anlaşması, Çift Doyumu, Sevgi Gösterme, Çiftlerin Bağlılığı, Çift Uyum ölçeği toplam puanları azaldığı; kaçınan bağlanma türü puanları arttıkça Çift Anlaşma, Çift Doyumu ölçeği puanlarının azaldığı bulunmuştur (Tablo 7). Bu verilere göre bağlanma stilleriyle evlilik uyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında güvenli bağlanan bireylerin diğer 2 güvensiz bağlanma biçimine göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu birçok araştırma sonucuyla tutarlıdır. Örneğin; Hughes, Tomcik, Gordon 51 evli çiftle yapmış olduğu çalışmaya göre

güvenli bağlanan kadın ve erkekler güvensiz bağlananlara göre daha az depresyon ve daha fazla evlilik uyum ve güven bildirmişlerdir[115]. Ertan'ın çalışmasında da hem kritik hem de kritik olmayan evlilik dönemlerinde her iki çiftinde güvenli bağlanma gösterdiği grup diğer gruplara göre daha fazla evlilik uyumu bildirmiştir[116]. Yine Stackert ve Burcik'in yaşları 17-28 arasında değişen 50'si erkek, 68'i kadın toplam 118 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı bir çalışmada. Bu çalışmanın sonucunda güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin güvenli bireyler ile karşılaştırıldığında ilişki memnuniyetinin daha düşük olduğu bulunmuştur[117]. Yine bizim çalışmamızı destekler şekilde Hazan ve Shaver'in çalışmalarında güvenli-güvenli bağlanma stillerine sahip çiftlerin evlilik uyumlarının güvenli-güvensiz ya da güvensiz-güvensiz bağlanma gösteren çiftlere göre çok daha iyi olduğu belirtilmiştir[118]. Çalışmalarda ki yanıt aranan sorulardan biri; güvenli bağlanma gösteren çiftlerin evlilik uyumlarının güvensiz bağlanma gösterenlere göre neden daha iyi olduğu sorusudur. Güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin, hem kendileri hem de ilişkide oldukları eşleri hakkında olumlu görüş ve beklentilere sahip olmaları, dolayısıyla ilişkinin kalitesini yüksek tutma istekleri ve eşleri ile yakınlık kurmaktan kaçınmamaları ile açıklanabilir. Güvensiz bağlanma biçimine sahip kişilerde ise; yapmış oldukları davranışlarının eşlerinin stres düzeyini ve kendi sahip oldukları kötümserlik düzeylerini arttırabileceği; evlilik sorunlarıyla uygun bir şekilde başa çıkamayacakları ve evlilik uyumunda bozulma yaratacağı düşüncesini akla getirmektedir.

Kişinin bağımlılığını yaratan diğer bir faktörde kişinin kendisini değersiz algılamasıdır. Kendini aşağılamak, suçlamak, yetenek ve değerlerinin farkında olmamak, kısaca kendine ait değerlendirmelerde olumsuz olma ve özgüven eksikliğine, aşağılık duygusu taşıyan gençlerde rastlanmaktadır[119]. Buradan anlıyoruz ki alkol bağımlılarının mizaç ve karakter özellikleri bilmek hastalığın başlangıcı, tedavisi ve takibi açısından hekime yardımcı olabilir. MKE, alkol bağımlılarının mizaç ve karakter özelliklerini belirlemek amacıyla pek çok çalışmada kullanılmıştır. Bu çalışma da MKE sonuçları alkol bağımlıları ve eşleri, kontrol erkeler ve eşleri için ayrı ayrı dört grupta karşılaştırılmıştır. Mizaç

Özellikleri alt test ve toplam puanları açısından karşılaştırıldığında Yenilik Arayışı 3 (savurganlık ve tutumluluk) alt ölçek puanı alkol bağımlısı hastalarında eşlerinin ve kontrol grubunun puanına göre anlamlı derecede yüksektir, kontrol eşlerinin grubuna göre ise fark yoktur. Yenilik Arayışı 4 (düzensizlik-düzenlilik) alt ölçek puanı alkol bağımlısı hastalarda eşlerine göre daha fazladır. Yenilik Arayışı toplam puanı açısından yine gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Alkol bağımlısı hastaları eşlerine ve kontrol grubuna göre daha yüksek puan almıştır. Alkol bağımlısı eşleri de kontrol eşlerine göre daha fazla yenilik arayışı içindedirler. Literatüre bakıldığında Yenilik Arayışı heyecan arayışı ile ilişkili bulunmuştur[120]. Bizim çalışmamızı destekler nitelikte; Yenilik Arayışı alt ölçeğinden yüksek puan almanın bağımlılık davranışı için hazırlayıcı bir özellik olarak suçlandığı çalışmalarda vardır[13-15].

Gruplar Zarardan Kaçınma 2 alt test puanları açısından değerlendirildiğinde bayanlardan oluşan eş grupları, alkol bağımlılarının grubuna göre anlamlı derecede daha fazla belirsizlik korkusu yaşamaktadır. Literatüre bakıldığında “Zarardan Kaçınma” puanları yüksek bireyler sakıngan, pasif, kendine güveni olmayan, karamsar, kötümser bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu kişiler gelecekle ilgili olumsuz kaygılar, kaçınma davranışı, belirsizliğe tahammülsüzlük, yabancılara karşı utangaçlık ve yüksek oranda dayanıksızlık göstermekte ve ‘anksiyeteli kişilik’, anksiyete bozuklukları ve depresif bozukluk özellikleri geliştirebilmektedirler[65, 121]. Bu özellikler ve kaçınma her iki kadın grubunda da benzer olduğundan bu durumun cinsiyete bağlı olduğunu akla getirmektedir ancak grubun küçük olması genelleme yapılmasını engellemektedir.

Gruplar “Ödül Bağımlılığı 3” (bağımlılık) alt test puanları açısından karşılaştırıldığında alkol bağımlılarının eşleri alkol bağımlılarına göre daha bağımlı bulunmuştur. Katılımcılara görüşme sırasında doğrudan anket sorusu olarak yönelttiğimiz “Evliliğinizin devamındaki faktörler nelerdir?” sorusuna alkol bağımlısı eşlerinden aldığımız “Onsuz yapamam - bensiz kalamaz” cevaplarının çokluğu bu durumla ilişkili olabilir. Evliliklerinin iyi gitmediğini, sık sık boşanmayı düşündüklerini söylemelerine rağmen bir şekilde bu duruma

katlanmaya devam ediyorlar. Alkol bağımlılarının eşlerinde ki bu farklılık AA gruplarında dillendirilen “Biz alkole bağımlıyız eşlerimiz de bize” cümlesini doğruluyor görünmektedir.

Örnekleme oluşturan gruplar arasında MKE’nin Karakter Özellikleri alt test ve toplam puanları açısından karşılaştırıldığında (Tablo 9) sadece Kendi Kendini Yönetme 5 (aydınlanmış ikinci mizaç) alt test puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Alkol bağımlısı hastaları eşlerine ve kontrol grubuna göre daha az, alkol bağımlısı hastaların eşleri kontrol grubu eşlerine göre daha fazla puana sahiptir. Literatüre bakıldığında bizim çalışmamızı destekleyen bir çalışmada; alkol bağımlısı 38 hasta 47 sağlıklı kontrolle MKE uygulanarak karşılaştırılmış, alkol bağımlılarının kontrollere göre yüksek Yenilik Arayışı ve düşük Kendini Yönetme puanları ile karakterize olduğu bulunmuş. Bu durum erken yaşta alkol bağımlısı olmakla da ilişkilendirilmiştir[122]. Cloninger’e göre Kendi kendini yönetme (KY) alt ölçeği kişilik bozukluğu varlığının ya da yokluğunun temel belirleyicisidir[123]. KY’nin asıl anlamı, bireyin amaçlarını ve değerlerini seçmesine uygun olarak, bulunduğu durumu korumak için davranışlarını uygun hale getirmesi, düzenlemesi ve kontrol etmesindeki yeterliliği ve iradeli oluşu demektir[64, 65]. Bu çalışmada da benzer şekilde alkol bağımlısı eşlerinin içinde bulundukları zor duruma alışıarak uyum sağladıkları düşünülebilir.

Bağlanma Ölçeği ile MKE Alt Ölçek puanları arasındaki karşılaştırmaya göre alkol bağımlılarının oluşturduğu grupta kaçınan bağlanma türü puanları arttıkça Kendi Kendini Aşma ölçek puanları da artmaktadır (Tablo 10). Alkol bağımlılarının eşlerinin oluşturduğu grupta ise ikircikli bağlanma biçimi puanları arttıkça yenilik arayışı ölçek puanları, kaçınan bağlanma türü arttıkça da Zarardan Kaçınma puanları artmaktadır (Tablo 12). Literatürde bağımlı hastalar ile yapılan benzer bir çalışma bulunamamıştır. Diğer yandan bağlanma tarzları ile mizaç ve karakter özelliklerinin ilişkisinin araştırıldığı, normal sağlıklı bir popülasyon ile yapılan bir çalışmada güvenli bağlanma tarzlarına sahip bireylerin Zarardan Kaçınma puanlarının düşük, Yenilik Arayışı puanlarının, Ödül

Bağımlılığı puanlarının, İşbirliği Yapma ve Kendi Kendini Yönetme puanlarının yüksek olduğu bildirilmiştir. Kaygılı bağlanma tarzlarına sahip bireylerin ise Zarardan Kaçınma puanlarının yüksek ve Kendi Kendini Yönetme puanlarının düşük olduğu, kaçınan bağlanma tarzlarına sahip bireylerin ise Yenilik Arayışı puanının düşük olduğu görülmüştür[124]. Nakash-Eisikovits ve arkadaşlarının 2002 yılında yaptığı ergenlerde kişilik patolojisi ve bağlanma arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmada güvenli bağlanmanın kişilik patolojisiyle negatif, sağlıklı fonksiyonellikle pozitif ilişkili olduğu, dağınık (dörtlü bağlanma modeline göre güvensiz bağlanmanın alt tipi) bağlanmanın kişilik patolojilerinin çok sayıda şekliyle güçlü şekilde bağlantılı olduğu, kaygılı bağlanmanın yoksunluk, içselleştirme ve içe dönüklükle ilişkili olduğu, kaçınan bağlanmanın kişilik patolojisinin tek bir formu ile ilişkili bulunmadığı belirtilmiştir[113].

Alkol bağımlısı olan grupta ve eşlerinde yüksek oranda “evliliğimi bitirmek istiyorum” düşüncesi olmasına rağmen evliliğin devam etmesi; madde bağımlılarında görülen davranışsal bir kalıp olan “Junkie Sendromu” nu akla getirmekte. Yalan söyleme, hırsızlık gibi suç niteliği taşıyan davranışları, sorumsuz ve ben merkezci tutumu, duygusal değişkenlik ve üstünlük duygularını içeren bu kalıbı ilk olarak tanımlayan Jong; antisosyal kişilik özellikleri olarak değerlendirilen bazı davranışların alkol bağımlılığının bir sonucu olabileceğini belirtmiştir[125]. Bu durum evlilik uyumuna asıl olumsuz etkinin Alkol intoksikasyonuna bağlı olduğunu remisyon döneminde temel kişilik özelliklerinin belirginleşmesi ile evlilik uyumunun artabileceğini düşündürmektedir. Çalışmada alkol bağımlılarının eşleri alkol bağımlılarına göre daha bağımlı bulunmuştur. Bu sonucunda evliliğin devamında etkili olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada grupların tamamında güvenli bağlanmanın yüksek bulunması toplumumuzda var olan geleneksel aile ve akrabalık bağlarının, bu çevrede yetişen bireylerin güvenli bağlanma oranlarını arttırıyor olabileceği fikrini akıllara getirmektedir. Genelleme yapılabilmesi için farklı toplumlarla kıyaslanabilecek daha geniş örneklem grubunda çalışmalar ihtiyaç vardır.

Literatürden farklı olarak alkol bağımlılarında güvenli bağlanma oranlarının daha fazla bulunması; bekar ve eşinden ayrı yaşayan alkol bağımlılarının çalışma dışı kalmasına bağlı olabilir. Bu açıdan bakılırsa alkol bağımlılarının bağlanma biçimini araştıran bir çalışmaya sadece evli bireylerin alınması bir kısıtlılık olarak görülebilir. Çalışmamızda yer alan hasta sayısının az oluşu ve ölçeklerin katılımcıların kendisi tarafından doldurulmuş olması diğer önemli kısıtlılıklar arasındadır.

Sonuç olarak; alkol bağımlılığı, hem hastanın kendisi hem de yakınları için önemli bir psikososyal sorundur. Bu hastaların aile, evlilik ve diğer sosyal yaşamları bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Alkol Bağımlısı olan hastalarda “Bağlanma Biçimi” ve “Mizaç-Karakter özelliği” gibi yaşamın her alanında etkili olan faktörler daha geniş kapsamlı araştırılarak, literatüre yeni bilgiler eklenmelidir.

KAYNAKÇA

1. Öztürk MO. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. 10. Baskı, Nobel Tıp Kitabevi, Ankara,2004.
2. Arıkan Z. Alkol Kullanımına Bağlı Ruhsal ve Davranışsal Bozukluklar. Güncel Klinik Psikiyatri. E. Işık, E.Taner, U Işık (eds).. Ankara, 2008; s. 317-35.
3. Schuckit M.A. Alkole Bağlı Bozukluklar, Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook Psychiatry, Çeviri (Ed) Dr. Aydın H. ve Dr. Bozkurt A. 8. Baskı,2007; II. cilt, 1168-1188.
4. Saxton L: Marriage The Nature of Marriage, The Individual, Marriage, and the Family. Üçüncü Baskı. Wadsworth Publishing Company Belmont, California A Division of Wadswort, Inc. 1982, s. 216-224.
5. Erbek E, Beştepe E, Akar H, Alpkan RL, Eradamlar N: Cinsellik ve çift uyumu: üç grup evli çiftte karşılaştırmalı bir çalışma. Düşünen Adam 18(2): 72-81, 2005.
6. Tutarel-Kışlak Ş, Çabukça F: Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi 5: 35-41, 2002.
7. Rotunda RJ, West L, O'Farrell TJ: Enabling behavior in a clinical sample of alcoholdependent clients and their partners. J Subst Abuse Treat 26(4):269-76, 2004.
8. Bretherton I: The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. Dev Psychol 28: 759-775, 1992.

9. Dozier M, Stovall KC, Albus KE: Attachment and psychopathology in adulthood: Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications. Cassidy J, Shaver PR (eds). Guilford Pres, New York 1999.
10. Flores PJ: Addiction as an Attachment Disorder. New York, Jason Aronson, 2004.
11. Akiskal HS, Hirschfeld MA, Yerevanian BI. The Relationship of Personality to Affective Disorders. Arch Gen Psychiatry 1983; 40:801-810.
12. Evans L, Akiskal HS, Keck JR ve ark. Familiality of temperament in bipolar disorder: support for a genetic spectrum. J Affect Dis 2005; 85:153-168.
13. Cloninger, C. R., Sigvardsson, S., Przybeck, T. R. and Svrakic, D. M. (1995) Personality antecedents of alcoholism in a national area probability sample. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience 245, 239–244.
14. Howard, M. O., Kivlahan, D. and Walker, R. D. (1997) Cloninger's tridimensional theory of personality and psychopathology: applications to substance use disorders. Journal of Studies on Alcohol 58, 48–66.
15. Lejoyeux, M. and Ades, J. (1997) Trouble de la personnalité et alcoolisme. In Alcoolisme et Psychiatrie, Lejoyeux, M. and Ades, J. eds, pp. 153–176. Masson, Paris. .
16. Leshner, A. I. (1997). Addiction is a Brain Disease and it Matters, Science, 278: 45-47.
17. Ögel,K.; Taner,S.; Yılmazçetin,C.; Erol,B.(2006) ,Uyusturucu / Uyarıcı Maddeler ve Bağımlılık Hakkında Bilmek İstedikleriniz Var mı?,Yeniden Bilgi Notu:10 S.4.
18. Coşkunol, H. (1996). Alkol Bağımlılığı Tanı ve Tedavisi, Ege Üniversitesi Psikiyatri Sürekli Yayınları 1, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

19. Köknel, Ö.(1982) ,Kaygıdan Mutluluğu Kisilik, Altın Kitaplar, İstanbul.
20. Çakıcı, M.(2000), KKTC Araştırmaları ile Uyusturucu Madde Kullanımı , KKTC.
21. Kaplan HI, Sadock BJ, Substance Related Disorders, Kaplan and Sadock's Comprehensive Textbook Psychiatry, Cancro R, 1997,7 th Edition, vol.2 pp, 1724-1725
22. Yapıcı A. Alkol Bağımlılığında Depresyon ve Anksiyetenin Yetiyitimi ve Yaşam Kalitesine Etkisi, Uzmanlık Tezi. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 11. Psikiyatri Birimi. İstanbul.2006.
23. Ceylan E, Türkcan A, Araştırma ve Klinik Uygulamada Biyolojik Psikiyatri, Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları, 2. Cilt, 1. Kitap, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2003)
24. McCrady S, Epstein E, Addictions, A Comprehensive Guidebook, Oxford University Press, New York, 1999.
25. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision, American Psychiatric Association, Washington D.C. and London, 2000
26. World Health Organization: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10 th Revision, Geneva, 1992
27. Gökçen, G., alkol bağımlıları ve sosyal içicilerin egodurumları, çocukluk kararları ve psikolojik uyum açısından incelenmesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2009,T.C. Ege Üniversitesi İzmir.
28. Miller NS, Comprehensive Handbook of Drug and Alcohol Addiction. 3. Baskı, Mercel Dekker Inc, New York,1991.

29. Köknel, Ö. (1983). Alkolden Eroine Kişilikten Kaçış, Mart: Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
30. Regier DA, Farmer ME, Rae DS, et al. Comorbidity of mental disorders with alcohol and other drug abuse. Results from the Epidemiologic Catchment Area (ECA) Study. JAMA 1990;264(19):2511-2518.
31. Grant BF, Peterson LA, Dawson DS, Chou PS, Source and Accuracy Statement of National Longitudinal Alcohol Epidemiologic Survey, National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, Rockville, 1994.
32. WHO (2008) The Global Burden of Disease: 2004 Update. WHO, Geneva, Switzerland.
33. Hasin DS, Stinson FS, Grant BF (2007) Prevalence, correlates, disability and comorbidity of DSM-IV alcohol abuse and dependence in the United States: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. Arch Gen Psychiatry 64:830–842.
34. Arıkan Z, Coşar B, Işık A, Candansayar S, Işık E, Yarı Kentsel Bir Bölgede Alkolizm Prevalansı, Kriz Dergisi, 4 (2), 1996.
35. Ainsworth MS. The personal origins of attachment theory. An interview with Mary Salter Ainsworth. Interview by Peter L. Rudnytsky. Psychoanal Study Child 1997; 52:386-405.
36. Bayram F. Postpartum Dönemdeki Annelerin Anne Sütünün Önemi Hakkında Bilgi Düzeylerini İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006.
37. Tilokskulchai, F., Phattanasiriwethin, S., Vichitsukon, K., Serisathien, Y. Attachment Behaviors in Mother of Premature Infants: A Descriptive Study in Thai Mothers, Journal of Perinatal&Neonatal Nursing, 2002; 3(16): 69-83.

38. Waters E, Posada G, Crowell JA, Lay KL. The development of attachment: from control system to working models. *Psychiatry* 1994; 57:32-42.
39. Alantar Z, Maner F. Bağlanma Kuramı Açısından Yeme Bozuklukları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2008; 9:97-104.
40. Ward A, Ramsay R, Turnbull S, Benedettini M, Treasure J. Attachment patterns in eating disorders: past in the present. *Int J Eat Disord* 2000; 28:370-376.
41. Bowlby J. Attachment and Loss, Vol. II. Separation, anxiety and anger, Australia, Pimlico. 1998.
42. Diehl M, Elnick AB, Bourbeau LS, Labouvie-Vief G. Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *J Pers Soc Psychol* 1998; 74: 1656- 1669.
43. Pietromonaco PR, Barrett LF. The internal working models concept: What do we really know about the self relation to others? *Rev Gen Psychol* 2000; 4: 155-173.
44. Bahadır Ş. Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygudurumu düzenleme arasındaki ilişki (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi; 2006.
45. Rothbart M, Bates J. *Handbook of Childpsychology*. Fifth Edition Chapter 3 p.105.
46. Ainsworth MDS, Blehar M, Waters E ve ark. *Patterns of Attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1978.
47. Ward A, Gowers S. Attachment and Childhood Development. *Handbook of Eating Disorders*. England, Wiley Press, 2003, pp.45.

48. Fraley RC, Shaver PR. Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies and unanswered questions. *Rev Gen Psychol* 2000; 4:132-154.
49. Keskin G, Çam O. Ergenlik ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi. *Yeni Symposium* 2009; 47:.
50. Tolan Ö. Üniversite öğrencilerinde kaygı belirtileri ve bağlanma biçimleri ile kişilerarası şemalar arasındaki ilişkiler (Uzmanlık Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2002.
51. Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol* 1987; 52: 511-524.
52. Allen JP, Moore CM, Kuperminc G, Bell K. Attachment and adolescent psychosocial functioning. *Child Dev* 1989; 69:1406-1419..
53. 126. Kobak RR, Sceery A. Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child Dev* 1988; 59:135-146..
54. Fraley RC. Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanisms. *Pers Soc Psychol Rev* 2002;6: 123-151.
55. Main M. Introduction to the special section on attachment and psychopathology: 2. overview of the field of attachment. *J Consult Clin Psychol* 1996; 64: 237- 243.
56. Van IJzendoorn MI. Adult attachment representations, parental responsiveness and infant attachment: A meta- analysis on the predictive validity of the adult attachment interview. *Psychol Bull* 1995; 117: 387- 403.

57. Çalışır M. Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2009; 1:240-255.
58. Solmuş, T. Bebeklik Dönemi Bağlanma Süreci, Yetişkin Bağlanma Stilleri, İş Yaşamı Ve İş-Aile Yaşamı Etkileşimi/Dengesini, 2006
59. Tutarel-Kışlak Ş, Çavuşoğlu Ş: Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik sayısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi* 9: 61-69, 2006.
60. Hazan, C. & Shaver, P.R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 1, 1-22.
61. Bartholomew K, Horowitz LM. "Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model". *Journal of Personality and Social Psychology* 1991;61, 226-244.
62. Köse S: A psychobiological model of temperament and character: TCI. *Yeni Symposium* 41: 86-97, 2003.
63. Cloninger CR, Przybeck TR, Svrakic DM: The Tridimensional Personality Questionnaire: U.S. normative data. *Psychol Rep* 69: 1047-1057. 1991.
64. Cloninger CR, Svrakic DM, Przybeck TR: A psychobiological model of temperament and character. *Arch Gen Psychiatry* 50: 975-990. 1993.
65. Cloninger CR, Przybeck TR, Svrakic DM, Wetzel RD: The Temperament and Character Inventory (TCI): a guide to its development and use (St Louis, MO: Center for Psychobiology of Personality; Washington University). 1994. s.35-42.
66. Erdoğan S. Evlilik Uyumu İle Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri Ve Mizaç Ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Uzmanlık Tezi*, Ankara, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2007.

67. Donovan, J.M. (1986) An etiological model of alcoholism, *American Journal of Psychiatry*, 143:1-11.
68. Moos RH, Moos BS, Kulik J. (1977). Behavioral and self-concept antecedents and correlates of college student drinking patterns. *International Journal of the Addictions*, 12: 603-615.
69. Jones MC. (1968). Personality correlates and antecedentes of drinking patterns in adult males. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32: 2-12.
70. Dryfoos J. (1991). *Adolescents at Risk: Prevalence and Prevention*. Oxford University Press, New York.
71. Hawkins J, Catalano R, Miller J. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: implications for substance abuse prevention. *Psychology Bulletin*, 112: 64–105.
72. Czechowicz D. (1988). Adolescent alcohol and drug abuse and its consequences: An overview. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 14: 189-197.
73. Çelik M: Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana, 2006.
74. Kalkan, M. Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2002.
75. Yılmaz, A. Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Aile ve Toplum*, 2001; 4, 49-58.

76. Jose O, Alfons V: Do demographics affect marital satisfaction? *J Sex Marital Ther* 33(1): 73-85, 2007.
77. Bowman, ML: Coping Efforts and Marital Satisfaction: Measuring Marital Coping and Its Correlates. *J Marriage Fam* 52 (2): 463-475, 1990.
78. Heene ELD, Buysse A, Van Oost P: Indirect pathways between depressive symptoms and marital distress: the role of conflict communication, attributions and attachment style. *Family Process* 44(4): 413-440, 2005.
79. Scott RL, Cordova JV: The influence of adult attachment styles on the association between marital adjustment and depressive symptoms. *J Fam Psychol* 16(2): 199-208, 2002.
80. Epstein EE, McCrady BS, Hirsch LS: Marital functioning in early versus late-onset alcoholic couples. *Alcohol Clin Exp Res* 21(3): 547-56, 1997.
81. Roberts MC, Floyd FJ, O'Farrell TJ, Cutter HS: Marital interactions and the duration of alcoholic husbands' sobriety. *Am J Drug Alcohol Abuse* 11(3-4): 303-313, 1985.
82. Hinkin CH, Kahn MW. Psychological symptomatology in spouses and adult children of alcoholics: an examination of the hypothesized personality characteristics of codependency. *Int J Addict* 30(7):843-61, 1995.
83. Montgomery P, Jhonson B: The stress of marriage to an alcoholic. *Psychosoc Nurs Ment Health Serv* 30(10): 12-16, 1992.
84. Birtchnell J: Psychiatric disorders in marriage. *Br J Hosp Med* 35(6): 409-412, 1986.
85. Fincham, Frank D. (2003), "Marital Conflict: Correlates, Structure, and Context", *Current Directions in Psychological Science*, 23–27.

86. Kayma-Güneş, Derya (2007), Boşanma Sürecindeki Eşlerin Aile İçi İlişkileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
87. Abalı, Serpil (2006), Boşanmak için Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
88. McLeod JD: Anxiety disorders and marital quality. J Abnorm Psychol 103(4): 767-76, 1994.
89. Fışıloğlu, H. ve Demir, A. Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement scale for measurement of marital quality with Turkish couples. European Journal of Psychological Assessment 2000;16 (3), 214-218.
90. Sabuncuoğlu O, Berkem M Bağlanma Biçemi Ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye’den Bulgular Türk Psikiyatri Dergisi 2006; 17:252-258.
91. Köse S, Sayar K, Ak İ, Kalelioğlu Ü, Kırkpınar İ, Reeves RA, Przybeck TR, Cloninger CR: Mizaç ve Karakter Envanteri (Türkçe TCI): Geçerlilik, güvenirlik ve faktör yapısı. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 14: 107-131, 2004.
92. Coşar B, Arıkan Z, Hiçyılmaz N, Kuruoğlu A, Sertcan Y, Işık E G.Ü. Tıp Fakültesi Alkol Tedavi Ünitesinde Yatarak Tedavi Gören 700 Alkol Bağımlısının Demografik, Sosyokültürel, Bireysel Özelliklerinin ve Hastalığı Algılama Biçimlerinin Değerlendirilmesi Kriz Dergisi 1996; 4(2):105-112.
93. Tamar M., Aydın C.; “Ergenlikte Alkol Kullanımı”, Ege Psikiyatri 1996; 1 (2): 305-321.

94. Coşkunol H.; “Alkol Kullanım Bozuklukları”, Ege Psikiyatri 1996; 1(2): 141-155.
95. Mırsal H, Kalyoncu A, Pektaş Ö, Mırsal N, Beyazyürek M, Alkol Bağımlılığında Klinik Özellikler ve Sosyodemografik Değişkenler, Bağımlılık Dergisi, 1(2):81-85, 2000.
96. Morrison S.F., Rogers P.D., Thomas M.H.; ”Alcohol and Adolescents”, Ped Clin Na 1995; 42 (2):371-387.
97. Atbaşoğlu C., Doğan Y.B.; “Alkol Bağımlılığında Detoksifikasyonun Önemi ve Detoks Birimlerinin İşlevleri”., Kriz Dergisi 1996; 4(2): 71-75.
98. Ceylan, M. E., Türkcan, A. (2003). Araştırma ve Klinik Uygulamada Biyolojik Psikiyatri 2. CİLT, 1. Kitap. Kitap Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul.
99. Çınar, D.Ö.G., Erkek Alkol/Madde Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının Öfke, Agresyon Ve Dürtüsellikle İlişkisi in T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 5. Psikiyatri Birimi 2010: İstanbul.
100. Evren C, Ögel K. Alkol/madde bağımlılarında dissosiyatif belirtiler ve çocukluk çağı travması, depresyon, anksiyete ve alkol/madde kullanımı ile ilişkisi. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2003; 4:30-37.
101. Glenn S.W., Parsons O.A.; “Alcohol Abuse and Familial Alcoholism: psychosocial correlates in men and women”, J Stud Alcohol 1989; 50(2): 116-127.
102. Stallings MC., Cherny SS., Young SE., Miles DR., Hewitt JK., Fulker DW.; “The Familial Aggregation of Depressive Symptoms, Antisocial Behavior and Alcohol Abuse”, Am J Med G 1997; 74(2): 183-191.

103. Ercan Z. (2003). 2003 Yılında İstanbul Liselerinde Öğretim Gören 16 Yaş Grubu Öğrencilerin Bağımlılık Yapan Maddelere İlişkin Farkındalık Düzeyleri. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul (Danışman: Doç. Dr. N. Ziyalar).
104. Nakashima J., Wong MM.; “Characteristics of Alcohol Consumption, Correlates of Alcohol Misuse Among Korean American Adolescents”, J Drug Educ 2000; 30 (3) : 343-359.
105. Merikangas K, Weissman M, Prusoff B, Pauls D, Leckman J. (1985). Depressives with secondary alcoholism: psychiatric disorders in offspring. Journal of Study on Alcohol, 46: 199–204.
106. Roosa M, Sandler I, Beals J, Short J. (1988). Risk status of adolescent children of problem drinking parents. American Journal of Community Psychology, 16: 225–239.
107. Johnson S, Leonard K, Jacob T. (1989). Drinking, drinking styles and drug use in children of alcoholics, depressives and controls. Journal of Studies on Alcohol, 50: 427–431.
108. C. Kaptanoğlu, Ç.Y., G. Seber, D. Tekin, Alkol Bağımlılarında Ruhsal Belirtiler Evlilik Sorunları ve Aile Tutumları. Düşünen Adam, 1997. 10(1): p. 57-60
109. Cowan CP., Cowan, P.A., Heming, G., Garrett, E., Coysh, W.S., Curtis-Boles, H et al. Transition to Parenthood: His, hers and theirs. Journal of Family Issues 1985; 6, 451-481.
110. Vanheule, A.D.R.S., Attachment Styles in Alcoholic Inpatients. Eur Addict Res, 2007. 13: p. 101–108.
111. Dumbrava AN: The attachment style as a possible determinant of the addictive behaviour in alcoholism. Int J Psychol 2000; 35: 357.

112. Vungkhanching M, Sher KJ, Jackson KM, Parra GR: Relation of attachment style to family history of alcoholism and alcohol use disorders in early adulthood. *Drug Alcohol Depend* 2004; 75: 47–53.
113. Nakash-Eisikovits O, Dutra L, Westen D ve ark. Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2002; 41:1111-1123. .
114. Bowlby J. Attachment and Loss: Seperation, Anxiety and Anger. New York: Basic Book. Vol 2, 1973.
115. Hughes FM, Tomcık ND, Gordon KC. Adult attachment syle: Implications for individual and marital functioning. 34th Annual AABT Conference, New Orleans, 2000.
116. Ertan Ö. The role of attachment style in partner pairing and satisfaction within marriage in critical and non- critical stages. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 2002.
117. Stackert RA, Bursık K. Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34: 1419-1429, 2003.
118. Hazan C, Shaver PR: Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve (çev: Ali Dönemz). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16(7): 29-50, 2000.
119. Kulaksızoglu, A.(2002), Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitapevi ,Aralık 2002.
120. Earleywine, M., Finn, P. R., Peterson, J. B. and Pihl, R. O. (1992) Factor structure and correlates of the tridimensional personality questionnaire. *Journal of Studies on Alcohol* 53, 233–238.
121. Cloninger CR, Svrakic DM, Przybeck TR (1991). Mood states and personality traits. *Mood states and personality traits*, 24(4) :217–226.

122. P. Basiaux, O.L.B., M.Dramaix, I.Massat, D.Souery, J.Mendlewicz, I. Pelc and P.Verbanck, Temperament And Character Inventory (TCI) Personality Profile And Sub-Typing In Alcoholic Patients: A Controlled Study. *Accohol and Alcoholism*, 2001. Vol. 36, No. 6, pp. 584-587
123. Svrakic, D. M., Whitehead, C., Przybeck, T. R. and Cloninger, C. R. (1993) Differential diagnosis of personality disorders by the seven-factor model of temperament and character. *Archives of General Psychiatry* 50, 991–999.
124. Jayanti C, Mattias J, Bruno H, Rolf A (2005). Adolescent attachment styles and their relation to the temperament and character traits of personality in a general population *European Psychiatry*, 20: 251–259.
125. De Jong Aj, Bring WV, Harteveld FM, Wielen GM. Personality disorders in alcohol and drug addiction. *Compr Psychiatry* 1993; 34: 87-94.

ÖZET

Alkol bağımlıları ve eşlerinde evlilik uyumu, bağlanma biçimi ve mizaç karakter özellikleri arasındaki ilişki

Bu araştırmada alkol bağımlıları ve eşlerinde ki bağlanma biçimi, mizaç - karakter özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin kontrol grubu ile karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Alkol bağımlısı 49 erkek ve sağlıklı 48 erkek ile eşleri çalışmaya alınmış, değerlendirmeleri MKE, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği ve Çiftler evlilik Uyumu Ölçeği kullanılarak yapılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde bağlanma biçimi açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürden farklı olarak alkol bağımlılarında güvenli bağlanma daha fazla bulunmuştur. Bu durum bekar ve eşinden ayrı yaşayan alkol bağımlılarının çalışma dışı kalmasına bağlanmıştır. Literatür ile uyumlu olarak Alkol bağımlılarının ve eşlerinin kontrollere göre evlilik uyumunun daha kötü olduğu bulunmuştur. Yine literatür ile uyumlu olarak tüm gruplarda güvenli bağlanan bireylerin kaçınan ve ikircikli bağlananlara göre daha uyumlu evlilik sürdürdükleri bulunmuştur. MKE sonuçlarına göre alkol bağımlılarında “Yenilik Arayışı” alt ölçeği anlamlı düzeyde yüksekken alkol bağımlılarının eşlerinde “Ödül Bağımlılığı 3(bağımlılık)” diğer gruplardan anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Bu sonuç düşük evlilik uyumuna ve doyumuna rağmen evliliğin devam ettirimesindeki nedenler açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızda yer alan hasta sayısının az oluşu ve ölçeklerin katılımcıların kendisi tarafından doldurulmuş olması önemli kısıtlılıklar arasındadır. Bu çalışma yukarıda bahsedilen ölçeklerin bir arada kullanıldığı, alkol bağımlılarında evlilik uyumu, bağlanma biçimi, mizaç ve karakter boyutlarının bakıldığı ilk çalışma olma özelliği taşımaktadır. Sonuçların genelleştirilebilmesi açısından gelecekte daha geniş örneklem grupları ile yapılacak benzer çalışmalara ihtiyaç vardır

Anahtar Kelimeler: Alkol Bağımlılığı, Evlilik uyumu, Bağlanma Biçimi, Mizaç ve Karakter

ABSTRACT

The evaluation of the relations between marriage compliance, attachment styles and temperament – character features in alcohol addicts and their spouses

In this study, it is aimed to evaluate the relations between marriage compliance, attachment styles and temperament – character features in alcohol addicts and their spouses by comparing this group to the controls. 49 alcohol addict men and 48 healthy men have been recruited with their spouses, their evaluation has been made by using TCI, adult attachment style scale and spouses marriage compliance scale. There was no significant difference when groups were compared for attachment styles. Alcohol addicts were found to have more trustful attachment, which is different than the literature. It is thought that this is the result of disqualifying the alcohol addicts that are single and the that are living separately from their wives. In accordance with the literature, alcohol addicts and their wives had a worse marriage compliance when compared to the controls. Again in accordance with the literature, for the whole groups, the subjects that had a trustful attachment had a more congruent marriage compared to the subjects that had prudent and ambivalent attachment. According to the results of TCI, novelty search subscale was significantly higher in alcohol addicts, whereas reward addiction subscale was significantly higher in the wives of alcohol addicts. This result is important to understand the reasons why the marriage goes on, despite low marriage compliance and satisfaction. That the number of patients that took part in our study is few and that the scales have been filled by the participants, are among the major limitations of this study. It is the property of this study that the scales above have been used together and the relations between marriage compliance, attachment styles and temperament – character features in alcohol addicts and their spouses have been evaluated. In order to be able to generalize this results, similar studies with larger sample sizes are needed.

Key words: alcohol addiction, marriage compliance, attachment style, temperament and character

EKLER

Ek.1: DEMOGRAFİK VERİ FORMU

1. Ad Soyadı:
2. Yaş:
3. Cinsiyet:
4. Telefon:
5. Ev tel:
6. Cep tel:
7. Eğitim durumu:
8. Meslek:
9. Aylık ortalama gelir
 - a)Formu dolduran kişinin kendine ait kazancı:
 - b)Eve giren toplam gelir:
10. Bilinen hastalık:
11. Şuan Alınan tedavi:
12. Geçirilmiş psikiyatrik hastalık: **0)Yok** **1)Var**
13. Ailede psikiyatrik hastalığı olan: **0)Yok** **1)Var (varsa kim?.....)**
14. Yaşadığı yer:
15. Kaçınca evlilik:
16. Kaç yıldır evlisiniz:
17. Çocuk: **0)Yok** **1)Var (varsa kaç tane?.....)**
18. Evde eş ve çocuklarla birlikte yaşayan aile büyüğü (akraba): **0)Yok** **1)Var**

Evlilikle ilgili sorular

Evliliğinizin devam etmesinde etkili olan faktörler nelerdir?(birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- 1)Evliliğimi bitirmeyi ciddi olarak hiç düşünmedim
- 2)Ekonomik olarak özgür değilim, maddi olarak geçinemem.
- 3)Çocuklarım için evliliğimi bitiremem.
- 4)Boşanmış insana toplumun bakışı iyi değil.
- 5)Boşanırsam günahkâr olurum.
- 6)Ailem(annem- babam) bu durumu asla kabul etmez
- 7)Boşanırsam eşim bana zarar verir
- 8)DİĞER:

Alkol Kullanım Özellikleri Bölümü

- İlk kez alkolü kaç yaşında tattınız?
- Her gün alkol kullanmaya kaç yaşında başladınız?
- Anne, baba ya da kardeşlerinizden alkol kullanan: **0)Yok 1) Var**
Evetse kimler belirtiniz?.....
- Alkol nedeniyle hastaneye yatış sayısı?
- Alkol kullanımı nedeniyle eşinizden ayrılık ya da boşanma yaşadınız mı?
0)Hayır 1) Evet
- Hangi tür alkollü içecek kullanıyorsunuz?
- Günlük ortalama aldığınız alkol miktarı nedir?
- En uzun ayık kalma süresi (ay):

Ek.2:

ÇİFTLER UYUM ÖLÇEĞİ*

Birçok insanın ilişkilerinde anlaşmazlıkları vardır. Lütfen aşağıda verilen maddelerin her biri için siz ve eşiniz arasındaki anlaşma veya anlaşmama ölçüsünü aşağıda verilen altı düzeyden birini seçerek belirtiniz.

	Hiçbir zaman			Hiçbir zaman		
	Hiçbir zaman	Hiçbir zaman	Nadiren	Sıkça	Hiçbir zaman	Hiçbir zaman
	anlaşırız	anlaşırız	anlaşamayız	anlaşamayız	anlaşamayız	anlaşamayız
Aileyle ilgili parasal işlerin idaresi.....						
Eğlenceyle ilgili konular.....						
Dini konular.....						
Muhabbet-sevgi gösterme.....						
Arkadaşlar.....						

* Prof. Dr. Hürol Fışiloğlu'nun izni ile ölçekten örnek birkaç soru verilmiştir.

Ek. 3:ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMİ ÖLÇEĞİ (I. Bölüm)

Aşağıdaki açıklamalar çocukluğunuzda anne-babanızla ve şu anda bir yetişkin olarak çevrenizdeki diğer insanlarla yakın ilişkilerinizde neler hissettiğinizi tanımlar. Lütfen hepsini dikkatlice okuyup sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz, **A,B veya C**.

A) Bir çocuk olarak, annem ve babam bana karşı genellikle sıcak davranırdı ve eğer zorluklarla karşılaşsam onlardan yardım isteyebilirdim. Başkalarıyla yakın ilişki kurmak ve onlara rahatlıkla güvenmek (ve onların da bana güvenmesi) benim için kolaydır. Terk edilmekten veya bir başkasının bana aşırı yakınlığından endişe duymam.

B) Annem ve babam bakım konusunda genelde ilgisizdi, benden birçok istemleri vardı, çoğu kez yaptıklarımı eleştirirler ve bana birey olarak saygı göstermezlerdi. Başkalarına yakın olmakta pek rahat değilimdir; onlara tam anlamıyla güvenmekte ve dayanmakta zorlanırım. Herhangi bir kimse bana çok yakınlık gösterdiği zaman veya birlikte olduğum insan (eş veya diğerleri) bana daha yakın olmak istediğinde kendimi rahat hissetmem, sıkıntılı hissederim.

C) Annemin ve babamın ne yapacağı öngörülemezdi (yaşadığım zorluklara bazen ilgi gösterirler, bazen göstermezlerdi) çoğu kez haksız davranırlar ve özel hayatıma karışırlardı. Diğer insanları benim istediğim kadar yakın olma konusunda isteksiz buluyorum. Birlikte olduğum kişinin beni sevmediği ve benimle kalıp yaşamak istemeyeceği hakkında çoğu kez endişe duyarım. Birlikte olduğum kişiyle çoğu kez daha yakın olmak isterim (onunla bir bütün olmak) ve bu isteğim kimi zaman onu ve diğer insanları ürkütüp uzaklaştırır.

(II. Bölüm)

Aşağıda 15 tane cümle bulunmaktadır, lütfen bu cümlelerin sizin kişisel görüş ve davranışlarınızı ne kadar yansıttığını değerlendirin. Yanıtlarınız yalnız sizin kişisel yorumunuza dayanmalıdır. Her sorunun yanında 7 numaralı bir dizi bulunmaktadır. Sizin durumunuza en uygun olan rakamı işaretleyiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle Doğru değil	Doğru değil	Pek doğru sayılmaz	Bazen doğru bazen yanlış	Hemen hemen doğru	Doğru	Kesinlikle doğru

1. Kolaylıkla yakın ilişkiler kurarım.	1 2 3 4 5 6 7
2. Diğer insanlara yaklaşırken kendimi rahat hissetmem.	1 2 3 4 5 6 7
3. Yakın bir ilişki çerçevesinde kendimi diğer insanlara bağlı hissetmekle ilgili zorluğum yok.	1 2 3 4 5 6 7
4. Birlikte olduğum insan kendisine sağlayabileceğim yakınlıktan çok daha samimi bir ilişki istiyor.	1 2 3 4 5 6 7
5. Birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceğinden sık sık endişe duyuyorum.	1 2 3 4 5 6 7
6. Belli insanlarla çok güçlü ilişkiler kurmak istiyorum.	1 2 3 4 5 6 7
7. Yakın bir ilişki çerçevesinde birlikte olduğum insan bana dayanıyorsa herhangi bir zorluk yaşamıyorum.	1 2 3 4 5 6 7
8. Birlikte olduğum insana tam olarak güvenmekte zorlanırım.	1 2 3 4 5 6 7
9. Diğer insanların benimle benim istediğim kadar yakın bir ilişki kurmadıklarını düşünürüm.	1 2 3 4 5 6 7
10.Bana yakın birisinin beni aşırı üzebileceği gibi endişelerim yok.	1 2 3 4 5 6 7
11.Bazen birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılıyorum.	1 2 3 4 5 6 7
12.Bir başkasının bana yakınlaştığını hissettiğimde gerginleşiyorum.	1 2 3 4 5 6 7
13.Yakın ilişkiler çerçevesinde diğer insanlara güvenmekle ilgili zorluklarım vardır.	1 2 3 4 5 6 7
14.Tam ve eksiksiz bir ilişki kurma konusundaki isteğim insanları benden uzaklaştırıyor.	1 2 3 4 5 6 7
15.Bir başkasının bana çok yakınlaşabileceği ihtimali beni endişelendirmiyor.	1 2 3 4 5 6 7

Ek. 4:

TCI (Temperament and Character Inventory)
MKE (Mizaç ve Karakter Envanteri)

Bu anket formunda kişilerin kendi tutumlarını, görüşlerini, ilgilerini ya da kişisel duygularını tanımlarken kullanabilecekleri ifadeleri bulacaksınız.

Her ifade DOĞRU ya da YANLIŞ olarak yanıtlanabilir. İfadeleri okuyunuz ve hangi seçeneğin sizi en iyi tanımladığına karar veriniz. Sadece şu anda nasıl hissettiğiniz değil, **ÇOĞU KEZ** ya da genellikle nasıl davrandığınız ve hissettiğinizi tanımlamaya çalışınız.

Bu anket formunu kendi başınıza doldurunuz. Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

ANKET FORMU NASIL DOLDURULUR

Yanıtlamak için her sorudan sonra yalnızca “D” ya da “Y” seçeneğini işaretlemeniz yeterlidir. Bir örnek:

ÖRNEK	DOĞRU	YANLIŞ
Bu anket formunu nasıl dolduracağımı biliyorum.	D	Y

(Bu anket formunu nasıl dolduracağınızı biliyorsanız, ifadenin DOĞRU olduğunu göstermek için “D”yi tıklayınız.)

Her ifadeyi dikkatlice okuyunuz, ancak yanıtlarken çok zaman harcamayınız.

Lütfen, bütünüyle yanıttan emin olmasanız bile, her ifadeyi yanıtlayınız.

Bu anket formunda doğru ya da yanlış yanıtlar olmadığını unutmayınız ve sadece kendi kişisel görüş ve duygularınızı belirtiniz.

Copyright © 1987, 1992 Revised 03-01-2001 C.R.Cloninger Türkçe Versiyon 2001 Samet Köse, Kemal Sayar

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
1. Çoğu kimseye zaman kaybı gibi gelse de, sırf eğlence ya da heyecan olsun diye çoğu kez yeni şeyler denerim.	D	Y
2. Çoğu kimseyi kaygılandıran durumlarda bile, genellikle her şeyin iyiye gideceğine inanırım.	D	Y
3. Çoğu kez güzel bir konuşma ya da şiirden derinden etkilenirim.	D	Y
4. Çoğu kez koşulların kurbanı olduğumu düşünürüm.	D	Y
5. Benden çok farklı olsalar bile, genellikle başkalarını olduğu gibi kabul ederim.	D	Y
6. Mucizelerin olabileceğine inanırım.	D	Y
7. Beni incitenlerden intikam almak hoşuma gider.	D	Y
8. Bir şeye yoğunlaştığımda, çoğu kez zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmam.	D	Y
9. Çoğu kez yaşamımın pek az bir amacı ya da anlamı olduğunu düşünürüm.	D	Y
10. Herkesin ilerleyebilmesi için sorunlara çözüm bulmada yardımcı olmak isterim.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
11. Belki de yaptığımdan daha fazlasını başarabilirim, ancak bir şeye ulaşmak için kendimi gereğinden fazla zorlamada bir yarar görmüyorum.	D	Y
12. Başkaları endişelenecek bir şey olmadığını düşünseler bile, tanıdık olmayan ortamlarda çoğu kez gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
13. İşleri yaparken geçmişte nasıl yapıldığını düşünmeksizin, çoğu kez o anda nasıl hissettiğimi temel alarak yaparım.	D	Y
14. İşleri başkalarının arzularına bırakmaktansa, genellikle kendi tarzıma göre yaparım.	D	Y
15. Çoğu kez çevremdeki kimselerle öylesine bağlantılı olduğumu düşünürüm ki, sanki aramızda bir ayrılık yokmuş gibi gelir.	D	Y
16. Benden farklı düşünceleri olan kimselerden genellikle hoşlanmam.	D	Y
17. Çoğu durumda doğal tepkilerim geliştirmiş olduğum iyi alışkanlıklara dayanır.	D	Y
18. Birçok eski arkadaşımın güvenini kaybedecek olsam bile, zengin ve ünlü olmak için, yasal olan hemen her şeyi yapardım.	D	Y
19. Çoğu kimseden daha çok tedbirli ve denetimliyimdir.	D	Y
20. Bir şeylerin yanlış gidebileceğinden endişelendiğim için, çoğu kez yapmakta olduğum işi bırakmak zorunda kalırım.	D	Y
21. Yaşantı ve duygularımı kendime saklamak yerine, arkadaşlarımla açıkça tartışmaktan hoşlanırım.	D	Y
22. Çoğu kimseden daha az enerjiye sahibim ve daha çabuk yorulurum.	D	Y
23. Yapmakta olduğum işe kendimi fazla kaptırıp başka her şeyi unuttuğumdan, çoğu kez “dalgın” olarak adlandırılırım.	D	Y
24. Ne yapmak istediğimi seçmede kendimi nadiren özgür hissederim.	D	Y
25. Bir başkasının duygularını çoğu kez kendiminkiler kadar önemserim.	D	Y
26. Bir kaç saat sessiz ve hareketsiz kalmaktansa, çoğu zaman biraz riskli şeyler (sarp tepelerde ve keskin virajlarda araba kullanmak gibi) yapmayı tercih ederim.	D	Y
27. Tanımadığım kimselerin yanında güvenli hissetmediğim için çoğu kez yabancılarla tanışmaktan kaçınırım.	D	Y
28. Başkalarını memnun etmekten çok hoşlanırım.	D	Y
29. Bir iş yaparken “yeni ve geliştirilmiş” yollardan çok, eski “denenmiş ve doğru” yolları tercih ederim.	D	Y
30. Zaman bulamadığım için genellikle işleri önemlilik sırasına göre yapamam.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
31. Çoğu kez hayvan ve bitkileri yok olmaktan kurtarmaya yarayacak işler yaparım.	D	Y
32. Çoğu kez başka herkesten daha zeki olmayı dilerim.	D	Y
33. Düşmanlarımla acı çektiğini görmek bana hoşnutluk verir.	D	Y
34. Fırsat buldukça düzenli olmaktan ve kişiler için kurallar koymaktan hoşlanırım.	D	Y
35. Dikkatim çoğu kez başka bir şeye kaydığı için, uzunca bir süre aynı şeylerle ilgilenemem.	D	Y
36. İşleri tekrar tekrar yapmak, bana çoğu anlık dürtüler ya da telkinden daha güçlü alışkanlıklar edinmemi sağladı.	D	Y
37. Genellikle başkaları vazgeçse bile çalışmaya devam edecek kadar kararlıyım.	D	Y
38. Yaşamda bilimsel olarak açıklanamayan çoğu şeye hayran kalırım.	D	Y
39. Bırakabilmeyi dilediğim birçok kötü alışkanlığım var.	D	Y
40. Sorunlarıma çoğu kez bir başkasının çözüm sağlamasını beklerim.	D	Y
41. Çoğu kez nakit param bitinceye ya da aşırı kredi kullanıp borçlanıncaya değin para harcarım.	D	Y
42. Gelecekte bir hayli şanslı olacağımı düşünürüm.	D	Y
43. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten çoğu kimseye göre daha geç kurtulurum.	D	Y
44. Yalnız olmak beni her zaman rahatsız etmez.	D	Y
45. Gevşerken çoğu kez beklenmedik içgörü ya da anlayış parıltıları yaşarım.	D	Y
46. Başkalarının benden ya da işleri yapma tarzımdan hoşlanıp hoşlanmadıklarına pek aldığım.	D	Y
47. Herkesi memnun etmek mümkün olmadığı için, genellikle kendim için ne istiyorsam sadece onu yapmaya çalışırım.	D	Y
48. Görüşlerimi kabul etmeyen kimselere karşı sabırlı değilimdir.	D	Y
49. Çoğu kimseyi pek de iyi anladığımı söylenemez.	D	Y
50. Ticarette başarılı olmak için sahtekar olmak zorunda değilsiniz.	D	Y
51. Bazen kendimi doğayla öylesine bağlantılı hissedirim ki, her şey tek bir canlı organizmanın parçasıymış gibi görünür.	D	Y
52. Konuşmalarda konuşan kişi olmaktan çok, iyi bir dinleyiciyimdir.	D	Y
53. Çoğu kimseden daha çabuk öfkelenirim.	D	Y
54. Bir grup yabancıyla tanışmak zorunda olduğumda, çoğu kimseden daha sıkılganımdır.	D	Y
55. Çoğu kimseden daha duygusalımdır.	D	Y
56. Bazen neler olacağını sezmeme olanak veren bir “altıncı his”e sahipmişim gibi gelir.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
57. Birisi beni bir şekilde incitti mi genellikle acısını çıkartmaya çalışırım.	D	Y
58. Tutumlarımı büyük ölçüde denetimim dışındaki etkiler belirler.	D	Y
59. Her gün amaçlarıma doğru bir adım daha atmaya çalışırım.	D	Y
60. Çoğu kez başka herkesten daha güçlü olmayı dilerim.	D	Y
61. Karar vermeden önce işler konusunda uzunca süre düşünmeyi tercih ederim.	D	Y
62. Çoğu kimseden daha çok çalışırım.	D	Y
63. Çok kolay yorulduğumdan, çoğu kez kısa uykulara ya da ek dinlenme dönemlerine gereksinim duyarım.	D	Y
64. Başkalarının hizmetinde olmaktan hoşlanırım.	D	Y
65. Üstesinden gelmem gereken geçici sorunlara aldırmaksızın, daima her şeyin yolunda gideceğini düşünürüm.	D	Y
66. Çok miktarda para biriktirmiş olsam bile, kendim için para harcarken zorlanırım.	D	Y
67. Çoğu kimsenin bedensel tehlike hissettiği durumlarda genellikle sakın ve güvenli kalırım.	D	Y
68. Sorunlarımı kendime saklamaktan hoşlanırım.	D	Y
69. Kişisel sorunlarımı çok az ya da kısa bir süre tanıdığım kişilerle tartışmakta sakınca görmem.	D	Y
70. Seyahat etmek ya da yeni yerler araştırmaktansa evde oturmaktan hoşlanırım.	D	Y
71. Kendilerine yardımı dokunamayan zayıf kimselere yardım etmenin zekice olduğunu düşünmem.	D	Y
72. Bana haksız davranmış olsalar bile başkalarına haksızca davranırsam zihinsel huzurum kaçır.	D	Y
73. İnsanlar genellikle bana nasıl hissettiklerini anlatırlar.	D	Y
74. Çoğu kez sonsuza değin genç kalabilmeyi dilerim.	D	Y
75. Yakın bir arkadaşı kaybedince, genellikle çoğu kimseden daha çok üzüntü duyarım.	D	Y
76. Bazen sanki zaman ve mekanda sonu ve sınırı olmayan bir nesnenin parçasıymışım hissine kapılırım.	D	Y
77. Bazen başkalarına karşı sözcüklerle açıklayamadığım bir bağlantı hissederim.	D	Y
78. Bana geçmişte haksızlık yapmış olsalar bile başka kimselerin duygularını dikkate almaya çalışırım.	D	Y
79. Katı kurallar ve düzenlemeler olmaksızın insanların her istediklerini yapabilmeleri hoşuma gider.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
80. Bir grup yabancıyla buluştuğumda bana arkadaş canlısı olmadıkları söylenmiş olsa bile rahat ve açık sözlü olmayı sürdürürdüm.	D	Y
81. Gelecekte bir şeylerin kötüye gideceği konusunda genellikle çoğu kimseden daha endişeliyimdir.	D	Y
82. Bir karara varmadan önce genellikle her olguyu etraflıca düşünürüm.	D	Y
83. Başkalarına karşı sempatik ve anlayışlı olmanın pratik ve katı düşünceli olmaktan daha önemli olduğunu düşünürüm.	D	Y
84. Çoğu kez etrafımdaki tüm nesnelere karşı güçlü bir bütünlük duygusu hissederim.	D	Y
85. Çoğu zaman "Süperman" gibi özel güçlerimin olmasını dilerim.	D	Y
86. Başkaları beni çok fazla denetliyor.	D	Y
87. Öğrendiklerimi başkalarıyla paylaşmaktan hoşlanırım.	D	Y
88. Dinsel yaşantılar yaşamımın gerçek amacını anlamamda bana yardımcı olmuştur.	D	Y
89. Çoğu kez başkalarından çok şey öğrenirim.	D	Y
90. İşleri tekrar tekrar yapmak, başarılı olmamı sağlayacak pek çok şeyde iyi olmama olanak vermiştir.	D	Y
91. Söylediğimin abartılı ve gerçek olmadığını bilmeme rağmen, genellikle başkalarının bana inanmalarını sağlayabilirim.	D	Y
92. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten kurtulmak için daha fazla dinlenme, destek ya da güvenceye gereksinim duyarım.	D	Y
93. Yaşamak için ilkeler olduğunu ve hiç kimsenin bedelini ödemeksizin bunları çiğneyemeyeceğini bilirim.	D	Y
94. Başka herkesten daha çok zengin olmak istemem.	D	Y
95. Dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için kendi yaşamımı severek riske ederdim.	D	Y
96. Bir şey hakkında uzunca süre düşündükten sonra bile mantıksal nedenlerimden çok duygularıma güvenmeyi öğrendim.	D	Y
97. Bazen yaşamımın herhangi bir insandan daha büyük bir manevi güç tarafından yönetildiğini düşünürüm.	D	Y
98. Bana adice davranan birisine genellikle adice davranmaktan hoşlanırım.	D	Y
99. Son derece pratik ve duygularına göre hareket etmeyen birisi olarak tanınırım.	D	Y
100. Benim için, birisiyle konuşurken düşüncelerimi düzenlemek kolaydır.	D	Y
101. Beklenmedik haberlere çoğu kez öylesine güçlü tepki veririm ki pişmanlık duyduğum şeyler söyler ya da yaparım.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
102. Duygusal yakarışlardan (kötürüm kalmış çocuklara yardım istendiğindeki gibi) oldukça çok etkilenirim.	D	Y
103. Yapabileceğimin en iyisini yapmak istediğim için genellikle kendimi çoğu kimseden daha çok zorlarım.	D	Y
104. Öyle çok kusurluyum ki bu yüzden kendimi pek de sevmem.	D	Y
105. Sorunlarıma uzun vadeli çözümler bulmak için çok az zamanım var.	D	Y
106. Sırf ne yapılacağını bilmediğim için çoğu kez sorunların gereğine bakamam.	D	Y
107. Çoğu kez zamanın akışını durdurabilmeyi dilerim.	D	Y
108. Yalnızca ilk izlenimlerime dayanarak karar vermekten nefret ederim.	D	Y
109. Biriktirmektense para harcamayı yeğlerim.	D	Y
110. Bir öyküyü daha gülünç hale getirmek ya da birisine şaka yapmak için doğruları değiştirmeyi genellikle iyi beceririm.	D	Y
111. Sorunlar olsa bile bir arkadaşlığın hemen her zaman sürüp gitmesine çalışırım.	D	Y
112. Utandırılır ya da aşağılanırsam çok çabuk atlatırım.	D	Y
113. Çok gergin, yorgun ya da endişeli olacağım için, işleri genelde yürütme tarzımdaki değişmelere uyum sağlamam son derece güçtür.	D	Y
114. İşleri eski yapış tarzımda değişiklik yapmayı istemedenden önce, genellikle çok iyi gerçekçi nedenler talep ederim.	D	Y
115. İyi alışkanlıklar edinebilmem için beni eğiten kişilerin yardımına çok fazla gereksinim duyarım.	D	Y
116. Duygu-dışı algılamamın (telepati ya da önceden bilme gibi) gerçekten de mümkün olduğuna inanırım.	D	Y
117. Candan ve yakın arkadaşlarımdan çoğu zaman benimle birlikte olmasını isterim.	D	Y
118. Uzun zaman pek başarılı olmasam bile çoğu kez aynı şeyi defalarca yeniden denemeyi sürdürürüm.	D	Y
119. Hemen herkes korku dolu olsa bile ben hemen her zaman rahat ve tasasız kalırım.	D	Y
120. Hüzünlü şarkı ve filmleri epeyce sıkıcı bulurum.	D	Y
121. Koşullar çoğu kez beni irademe karşı bir şeyler yapmaya zorlar.	D	Y
122. Benim için benden farklı olan insanlara katlanmak güçtür.	D	Y
123. Mucize denilen çoğu şeyin sadece şans eseri olduğunu düşünürüm.	D	Y
124. Birisi beni incitirse intikam almaktansa kibar davranmayı yeğlerim.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
125. Çoğu kez yaptığım işin o kadar etkisinde kalırım ki zaman ve mekandan kopmuş gibi o an içinde kaybolurum.	D	Y
126. Yaşamımın gerçek bir amacı ve önemi olduğunu sanmıyorum.	D	Y
127. Başkalarıyla olabildiğince iş birliği yapmaya çalışırım.	D	Y
128. Başarılarımdan dolayı içim rahattır ve daha iyisini yapmak için pek istekli değilimdir.	D	Y
129. Başkaları pek tehlike olmadığını düşünse de bilmediğim ortamlarda çoğu kez gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
130. Tüm ayrıntıları bütünüyle düşünmeksizin çoğu kez iç güdülerimi, önsezi ve sezgilerimi izlerim.	D	Y
131. Başkaları benden istediklerini yapmayacağım için çoğu kez benim aşırı bağımsız olduğumu düşünürler.	D	Y
132. Çoğu kez etrafımdaki tüm kişilerle güçlü manevi ve duygusal bağlantım olduğunu hissederim.	D	Y
133. Benden farklı değer yargıları olan insanları sevmek genellikle benim için kolaydır.	D	Y
134. Başkaları benden daha çoğunu beklese bile olabildiğince az iş yapmaya çalışırım.	D	Y
135. İyi alışkanlıklar benim için “ikinci mizaç” olmuştur ve hemen her zaman otomatik ve kendiliğinden davranışlardır.	D	Y
136. Başkalarının bir şey hakkında benden daha çok bilmesi gerçeğinden çoğu zaman rahatsızlık duymam.	D	Y
137. Genellikle kendimi başkalarının yerinde hayal etmeye çalışır böylece onları gerçekten anlayabilirim.	D	Y
138. Tarafsızlık ve dürüstlük gibi ilkeler yaşamımın bazı yönlerinde pek az rol oynarlar.	D	Y
139. Para biriktirmede çoğu kimseden daha iyiyimdir.	D	Y
140. Kendimi nadiren öfkelenmiş ve engellenmiş hisseder, işler yolunda gitmediğinde hemen başka etkinliklere dalarım.	D	Y
141. Çoğu kimse önemli olmadığını düşünse bile, çoğu kez işlerin değişmez ve düzenli biçimde yapılmasında ısrar ederim.	D	Y
142. Hemen her sosyal durumda kendimi oldukça güvenli ve emin hissederim.	D	Y
143. Özel düşüncelerimden pek söz etmediğimden arkadaşlarım duygularımı anlamakta güçlük çekerler.	D	Y
144. Çoğu kimse bana yeni ve daha iyi bir yol olduğunu söylese bile işleri yapış tarzımı değiştirmekten nefret ederim.	D	Y
145. Bilimsel olarak açıklanamayan şeylere inanmanın akıllıca olmadığını düşünürüm.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
146. Düşmanlarımla acı çektiğini hayal etmekten hoşlanırım.	D	Y
147. Çoğu kimseden daha fazla enerjim var ve daha geç yorulurum	D	Y
148. Yaptığım her işte ayrıntılara dikkat etmekten hoşlanırım.	D	Y
149. Endişeye kapıldığımda arkadaşlarım her şeyin yolunda gideceğini söyleseler bile yapmakta olduğum işi bırakırım.	D	Y
150. Çoğu kez başka herkesten daha güçlü olmayı dilerim.	D	Y
151. Genellikle ne yapacağımı seçmede özgürüm.	D	Y
152. Çoğu kez kendimi yapmakta olduğum işe o kadar kaptırırım ki bir an nerede olduğumu unuturum.	D	Y
153. Bir ekibin üyeleri paylarına düşeni nadiren alırlar.	D	Y
154. Bir kaç saat sessiz ve hareketsiz kalmaktansa çoğu zaman riskli şeyler (planörle uçmak ya da paraşütle atlamak gibi) yapmayı tercih ederim.	D	Y
155. Çoğu zaman dürtüsel olarak o kadar çok para harcarım ki tatil yapmak gibi özel planlar için bile para biriktirmek bana güç gelir.	D	Y
156. Başkalarını memnun etmek için kendi bildiğimden şaşmam.	D	Y
157. Yabancılarla birlikteyken hiç sıkılgan değilimdir.	D	Y
158. Çoğu kez arkadaşlarımla arzularına boyun eğirim.	D	Y
159. Zamanımla çoğuna gerekli gibi görünen ancak gerçekte benim için önemsiz olan şeylere harcarım.	D	Y
160. Ticari kararlarda neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin dinsel ya da ahlaki ilkelerin çok etkili olması gerektiğini düşünmem.	D	Y
161. Çoğu kez başkalarının yaşantılarını daha iyi anlayabilmek için kendi yargılarımı bir kenara koymaya çalışırım.	D	Y
162. Alışkanlıklarımın çoğu bana önemli amaçlara ulaşmada zorluk çıkarır.	D	Y
163. Dünyayı daha iyi bir yer yapmak için savaş, yoksulluk ya da haksızlıkları önlemeye çalışmak gibi gerçekten de kişisel fedakarlıklar yaptım.	D	Y
164. Gelecekte olabilecek kötü şeyler hakkında hiç endişelenmem.	D	Y
165. Kendi denetimimi yitirecek kadar hemen hiç heyecanlanmam.	D	Y
166. Düşündüğümde daha uzun sürdüğünde çoğu kez o işi bırakırım.	D	Y
167. Başkalarının benimle konuşmalarını beklemektense, konuşmaları kendim başlatmayı tercih ederim.	D	Y
168. Bana yanlış yapan birisini çoğu zaman çabucak bağışlarım.	D	Y
169. Davranışlarımı büyük ölçüde denetimim dışındaki etkiler belirler.	D	Y
170. Yanlış bir önsezi ya da hatalı bir ilk izlenim nedeniyle çoğu kez kararlarımı değiştirmek zorunda kalırım.	D	Y
171. İşlerin yapılması için, bir başkasının ön ayak olmasını beklemeyi tercih ederim.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
172. Genellikle başkalarının görüşlerine saygı duyarım.	D	Y
173. Yaşamdaki rolümün berraklaşmasına yol açan, kendimi çok coşkulu ve mutlu hissettiğim deneyimlerim olmuştur.	D	Y
174. Kendim için bir şeyler satın almak eğlendiricidir.	D	Y
175. Kendimin duygu dışı algılar yaşantıladığıma inanırım.	D	Y
176. Beynimin düzgün çalışmadığına inanırım.	D	Y
177. Davranışlarıma yaşamım için koyduğum belli amaçlar güçlü şekilde yol gösterir.	D	Y
178. Genellikle başkalarının başarısına ön ayak olmak aptalcadır.	D	Y
179. Çoğu kez sonsuza değin yaşamak isterim.	D	Y
180. Genellikle havalı ve başkalarından ayrı olmaktan hoşlanırım.	D	Y
181. Hüzünlü bir film seyrederken ağlama ihtimalim çoğu kimseden daha fazladır.	D	Y
182. Hafif rahatsızlık ya da gerginlikten çoğu kimseye göre daha çabuk kurtulurum.	D	Y
183. Cezalandırılmayacağımı sandığımda çoğu kez kuralları ve düzenlemeleri ihlal ederim.	D	Y
184. Çoğu ayartıcı durumda kendime güvenebilmem için iyi alışkanlıklar geliştirmemi sağlayacak çok sayıda uygulama yapmam gerekir.	D	Y
185. Keşke başkaları bu kadar çok konuşmasalar.	D	Y
186. Önemsiz ya da kötüyümüş gibi görünseler bile herkes itibar ve saygı görmelidir.	D	Y
187. Yapılması gerekli olan işleri sürdürebilmek için çabuk kararlar vermekten hoşlanırım.	D	Y
188. Yapmaya çalıştığım her şeyde genellikle şansım yaver gider.	D	Y
189. Çoğu kimsenin tehlikeli nitelendirebileceği şeyleri (ıslak ya da buzlu bir yolda hızlı araba kullanmak gibi), genellikle kolayca yapabileceğime dair kendime güvenirim.	D	Y
190. Başarılı olma şansı yoksa bir şey üzerinde çalışmayı sürdürmede bir yarar görmem.	D	Y
191. İşleri yaparken yeni yollar araştırmaktan hoşlanırım.	D	Y
192. Eğlence ya da heyecan için para harcamaktansa biriktirmekten zevk alırım.	D	Y
193. Bireysel haklar herhangi bir grubun gereksinimlerinden daha önemlidir.	D	Y
194. Kendimi ilahi ve olağanüstü bir manevi güçle temas içinde hissettiğim yaşantılarım oldu.	D	Y
195. Ansızın var olan her şeyle berrak ve derinden bir aynılık duygusu hissettiğim epeyce coşkulu anlarım oldu.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
196. İyi alışkanlıklar edinmek işleri istediğim şekilde yapmamı kolaylaştırır.	D	Y
197. Çoğu kimse benden daha çok işe yarar.	D	Y
198. Sorunlarım için çoğu kez başkalarını ve koşulları sorumlu tutarım.	D	Y
199. Bana kötü davranmış olsalar bile başkalarına yardım etmekten hoşnutluk duyarım.	D	Y
200. Çoğu kez tüm yaşamın kendisine bağlı olduğu manevi bir gücün parçasıymışım hissine kapılırım.	D	Y
201. Arkadaşlarla birlikteyken bile çok fazla “açılmamayı” tercih ederim.	D	Y
202. Genellikle tüm gün boyunca bir şeylerle “meşgul” kalmada zorlanmam.	D	Y
203. Başkaları çabuk bir karar vermemi isteseler bile karar vermeden önce hemen her zaman tüm olgular hakkında ayrıntılı düşünürüm.	D	Y
204. Bir şeyi yanlış yaptığımı anladığımda sıkıntıdan kolayca kurtulamam.	D	Y
205. Çoğu kimseden daha mükemmeliyetçiyimdir.	D	Y
206. Bir şeyin doğru mu yanlış mı olduğu yalnızca bir görüş meselesidir.	D	Y
207. Şimdiki doğal tepkilerimin genellikle ilkelerim ve uzun vadeli amaçlarımla tutarlı olduğunu düşünürüm.	D	Y
208. Tüm yaşamın bütünüyle açıklanamayacak bir manevi düzen ya da güce bağlı olduğuna inanırım.	D	Y
209. Bana kızgın oldukları söylenmiş olsa bile yabancılarla tanıştığımda güvenli ve rahat olacağımı düşünürüm.	D	Y
210. İnsanlar benden kolaylıkla yardım sempati ve sıcak bir anlayış bulurlar.	D	Y
211. Yeni düşünceler ve etkinliklerden heyecan duymada çoğu kimseye göre daha geriyimdir.	D	Y
212. Bir başkasının duygularını incitmemek için söylenecek olsa bile yalan söylemekte sıkıntı yaşarım.	D	Y
213. Hoşlanmadığım bazı insanlar var.	D	Y
214. Başkalarından daha fazla hayran olunmak istemem.	D	Y
215. Sıradan bir şeye bakarken çoğu kez olağan üstü bir şey olur ve sanki onu ilk kez görüyormuşum duygusuna kapılırım.	D	Y
216. Tanıdığım çoğu kimse başka kimin incineceğine aldırmaksızın yalnızca kendisini düşünür.	D	Y
217. Yeni ve alışılmadık bir şey yapmak zorunda olduğumda genellikle kendimi gergin ve endişeli hissederim.	D	Y
218. Çoğu kez kendimi tükenmişlik sınırına dek zorlar ya da gerçekte yapabileceğimden daha fazlasını yapmaya çalışırım.	D	Y

	DOĞRU (D)	YANLIŞ (Y)
219. Kimileri para konusunda aşırı cimri ya da eli sıkı olduğumu düşünür.	D	Y
220. Mistik yaşantı söylentileri muhtemelen yalnızca birer hüsnü kuruntudan ibarettir.	D	Y
221. Sonucunda acı çekeceğimi bilsem bile irade gücüm çok güçlü ayartmaların üstesinden gelmeyecek kadar zayıftır.	D	Y
222. Herhangi birisinin acı çektiğini görmekten nefret ederim.	D	Y
223. Yaşamımda ne yapmak istediğimi biliyorum.	D	Y
224. Yaptığım işin doğru mu yanlış mı olduğunu düşünüp taşınmak için düzenli olarak zaman ayırırım.	D	Y
225. Çok dikkatli olmazsam benim için işler çoğu kez ters gider.	D	Y
226. Kendimi keyifsiz hissettiğimde yalnız kalmak yerine arkadaşlarla birlikte olunca genellikle kendimi daha iyi hissederim.	D	Y
227. Aynı şeyi yaşantılamayan birisiyle duyguları paylaşmanın mümkün olmadığını düşünürüm.	D	Y
228. Çevremde olup bitenlerden koptuğum için başkalarına çoğu kez sanki başka bir dünyadaymışım gibi gelir.	D	Y
229. Keşke başka herkesten daha iyi görünüşlü olsam.	D	Y
230. Bu anket formunda çok yalan söyledim.	D	Y
231. Arkadaş canlısı oldukları söylenmiş olsa bile genellikle yabancılarla tanışmak zorunda kalacağım sosyal ortamlardan uzak dururum.	D	Y
232. Baharda çiçeklerin açmasını eski bir arkadaşı yeniden görmek kadar severim.	D	Y
233. Zor durumları genellikle bir meydan okuma ya da fırsat olarak değerlendiririm.	D	Y
234. Benimle ilgili kimseler işleri benim tarzıma göre yapmayı öğrenmek zorundadırlar.	D	Y
235. Sahtekar olmak yalnızca yakalandığınızda sorun yaratır.	D	Y
236. Hafif rahatsızlık ve gerginlikten sonra bile genellikle çoğu kimseden daha fazla güvenli ve enerjik hissederim.	D	Y
237. Herhangi bir belgeyi imzalamam istendiğinde tüm ayrıntıları okumaktan hoşlanırım.	D	Y
238. Yeni bir şeyler olmadığı zamanlarda genellikle heyecan ya da coşku verici bir şey aramaya başlarım.	D	Y
239. Bazen keyifsiz olurum.	D	Y
240. Ara sıra insanların arkasından konuşurum.	D	Y